FALCSIK MARI

AMIKOR VÍZ VOLTAM

rengeteg zöldet láttam azon a napon

párnás puha mohát friss fűből serkenő
halványzöld levet útfélre hányt kiszáradt
gazcsomót tüskés fenyveshátú magas

hegyeket felhőbe szúró sötétzöld nyilakkal
és enyhe lejtőn tömörlő lombok óceánját
egymásba érő világítózöld lombgömböket

és a vízhez húzó nedves csilló gyepszegélyt
áramlásba lógó csipkés gyomfoszlányokat
puffadt vízihulla-törzsek ágacska-karmait

és láttam zölden ömleni magát az ős vizet
a fényes hullámait kiterítő áradó folyót
és fürge dallamát csapkodó szeles patakot

feldomborodó síkos bálnahátuk
visszamosolygott a késő-szép időre
mikor mi régi barátok a gyerekekkel

együtt partjaikat jártuk és a kis zuglók
mint a kígyók lecsúszó régi bőre
zölden csillogtak a visszaéledt napban

a kicsik zsibongtak ugráltak a fény és
víz felé de mi hárman kipróbált módjainkon
szenvedő felnőttek magunkba fordulón

bóklásztunk a parton gyerekcsivittől nyájas
napsütésben hallgatag ballagva lestünk
magunk elé: egyikünk kedélye árnyékát

figyelte a másik apró gondokkal matatott
míg én a harmadik már nem voltam ott
mert a zöld sugárzás az apadásra ítélt klorofill

tobzódása a smaragdos izzás az utolsó
zöld tánc az őszi danse macabre előtt egészen
magába szippantotta gyanakvó figyelmem

és a vízcsepp búrája magába fogadott
csúsztunk lefelé meghajló fűszálpályán
és oválissá nyúlva együtt hulltunk alá

eltűntem az érdes napsugár hevében akivel
levelek bőréhez dörgölődztünk száraz-
melegen – aztán egy tyúkhúr cérnácska

gyökerét markoltam a laza vizenyős talajban
amit még nem hálózott be üveggyapottal
az első fagyos hajnal ami mindjárt itt lesz

és egyszerre ott voltam magában a vízben
egy domború nagy kőnek vetve hátam víz-
fátylat hányó moszatlepte kőnek: ott ott az

átlátszó testetlenség alatt ahol a gépről épp
leomló most szövött selyemként zuhog
alá a surranó víz fölfoghatatlan anyaga

arcomba hullott porló permete
és a legapróbb sejtemig zsigerből –
ahogy csak ritkán – átéltem hogy élek

talán az utolsó sétára hívó hirtelen-
meleg őszi nap: ajándék volt ez a
gyönyörű ez a soha nem felejthető

úsztam pörögtem röpködtem a vízben
de úgy mint aki tudja hogy a tél jelez
már ezzel a szertelenséggel is – csak

azt nem tudja mi a tél neki: a tiszavirág
örök tele vagy a bebábozódó hernyóé
hogy megsemmisül-e vagy hibernálódik

vagy elhal egész anyaga hogy belőle már
nem ő de a salakját fölhasználó új lét
merül föl valami transzcendens tavasszal

mert mintha úgy hordaná új életek csíráit
a lelkünk halálra szántan mint petéit a rovar-
anya teste amiből ha elhalt jóllaknak és elő-

másznak friss fényre az újak – és már ez is
milyen szép lehet: talajává tokjává lenni
az új sarjadásnak ami belőlünk nyer anyagot

és szétterült előttem a fröcskölő víz hétszín
legyezője: szikláról felpattanó szilánkja felém
röpülve egyszerre óriás buborékká hízott

mindent eltakart előlem aztán fölrobbant
és én a hajamra hullt vízcseppet lerázva
ismét szembenézhettem a drága nappal

és pislogtam csak a sugaras fénybe míg föl-
zsongott körém léte kételymentes gyönyörébe
veszve kusza dallamával a gyerekzsivaj

MAJLÁTH ÁKOS

RÁCSOK

Színes rácsok magasodnak
az ágyam körül.
Esténként kívül tartják a szörnyeket,
így távolról beszélgetek velük
egészen addig,
míg osztani nem kezdik a reggeli
gyógyszereket.

Arra kérem a lófejű néniket
engedjék le a rácsokat,
hogy mehessek játszani.
Sosem mosolyognak,
kivéve, ha felnőtt is van a közelben.
Tudom, hogy elsőre nemet mondanak,
ezért előre elsírom magam.
Miután kiengednek,
kiszaladok a folyosóra,
és a hordágyak alatt bújócskázom.

MÉREGZÖLD

Mennek a zuhogó esőben.
Apa az utat nézni, anya lefelé bámul.
Apa törli a szélvédőt, anya a szemeit.
A szélvédő kattog, anya hüppög.
A csönd méregzöld garnitúra,
ráfeszül az ülésekre.
Apa, Anya, a síró autó,
mennek a zuhogó esőben.

MEMORITER

Mintha libát tömne, úgy nyomja le a torkunkon
a könyvet. Egymás után a sorokat,
közben érzem, elvesztem a saját hangsúlyom.
Az arcom merevvé válik,
használhatatlan, mint egy kiszáradt gyurma.
Délutánra belém dagadnak
az idegen betűk, mint vizezett tengeriszemek.
Csomót kötnek a gyomromra,
nehogy az anyag idő előtt távozzon belőlem.

Délután a kövér nők
hátratörik a libák szárnyát,
és úgy tépik a tollukat,
mint a bátor fiúk a sebtapaszt:
gyorsan, erőből.
A libák nem tudnak repülni.
Idővel már nem is vágynak rá.

ESZENYI FANNI

LISSZABON

a ház ablakai téglával berakva
vöröses barnás agyaggá vált a fény
Andrej Petrovics odaköltözött
miután deportálták Pétervárról

a turisták nap mint nap felkeresik
Andrej Petrovics házát valahol Lisszabonban

micsoda tragédia – mondják
és ujjal mutogatnak a vörösesbarnás agyagra
csodálják – gondolja Andrej mikor hallja a lármát

kaktusszal keríti körbe a bejáratot
a kutyákban nem hisz
esténként leengedi a redőnyöket
reggelenként széthúzza a függönyt
és bámulja a téglát
ami honvágyat ébreszt benne

ilyenkor az öbölre gondol
meg a Mariinszkij Színházra a szemközti utcán
hogy Arabella sem halott
csak Barcelonába költözött
és esténként egy katalán fogadóban
vörös cérnával varrja a foltot
a férfi háborús köpenyén

Andrej Petrovics eközben várja a jöttét
sürgönyt küld minden katalán fogadóba
takaróval teríti helyét az ágyban
éjjelente az ablakban integet
legyen büszke a lány hogy
micsoda férfi
micsoda otthon
ami Lisszabonban várja

VALYO

Az ablakom üvegére apró bogarak tapadnak.
P. L. szerint minden világító közeget
mennyországnak hisznek.

A Rákóczi hídra gondolok,
még július van,
fojtogató meleg,
a kikötő murváján ülve beszélünk.
Az emberek a fejünk felett
elhaladó villamosok után futnak.

Azon a ponton a lámpák körül
nyáron rajokban
több száz bogár repdes.
Madarak járnak hozzájuk esténként.
Az ő szempontjukból ilyesmi lehet a menny,
erőfeszítés nélkül,
szájtátva.

Azért be kéne engedni őket – mondom,
de csak legyintesz,
mint mikor anyádról kérdezlek,
és megsimogatod az arcom.
Butának lenni
még az önzőségnél is kellemetlenebb – válaszolod,
és a mellemért nyúlsz.

Mielőtt lekapcsolod a lámpát,
a szemeim találkoznak
az üvegen lévő pontokkal.
Butának lenni még – ismétlem magamban,
és lassan a testemen érzem,
ahogy ujjaid deformálódni kezdenek,
és combjaid kipelyhesednek.

SZÉLESI SÁNDOR

AKALI

Ábrahámhegyen szállt fel a hajnali öt ötvenes vonatra, amely minden kis településen megállt a part mentén. Kis piros szerelvény volt, két kocsival, amelyek megdőltek a kanyarokban, mintha csak le akarnának billenni a sínekről. Komótosan csattogtak a kerekek állomástól állomásig, s a kalauz hol előre szállt fel, hol hátra, mert a két kocsi között nem lehetett közlekedni.

Hátradőlt, az ablakon át a Balatont nézte, az üres strandokat, a szemben felkelő nap fényeit a vízen és a víz felett. Párás volt a levegő, magát a napot még vastag felhőréteg takarta. A Balaton felszínét éppen csak fodrozta a szél, és zölden ragyogott, áttetsző zölden; olyan színe volt, mint amilyen a régi, vastag szódásüvegnek az ábrahámhegyi nyaraló kicsiny, lepukkant konyhájában.

Balatonakali-Dörgicse megállónál szállt le, itt egy másik vonatra kellett átülnie. A táskáját odahúzta az egyik, peron közepén álló kék-fehér padhoz, és leült rá, szemben a tóval, amit a fák koronái félig eltakartak előle. Várt. Mivel az indulás előtt csak

a kávéját itta meg, és éhes volt már, elővette az elcsomagolt szendvicset. Félig kibontotta a szalvétából, de közben elrévedt, a tekintete elkalandozott, a keze megállt. Előtte a sínek túloldalán, a vasútállomás rozsdás drótkerítésén túl a gyalogúton egy nő sétált el. A lábán futócipő volt, a kezében egy félliteres vizes palackot tartott.

A kis piros vonat eddig a pillanatig várt, a kalauz intett a mozdonyvezetőnek, majd felszállt a szerelvényre, amely elindult nyugat felé tovább a síneken, és elhalkulva beleveszett a reggelbe.

Az állomás épületét fecskék ostromolták, körbe-körbe repkedtek a tető alatt. A csivitelésük betöltötte a peront.

Rápillantott a szendvicsére: két szelet sonka volt benne, egy szelet sajttal és vékonyra vágott fehérretek-szeletkékkel. Még jobban visszahajtotta a szalvétát és aztán beleharapott, a retek lágyan roppant a foga alatt. Csomagolt magának egy főtt tojást is, s most benyúlt azért is a táskájába. Elővette, de még nem törte fel, csak tartotta a kezében, így harapott bele másodjára a szendvicsébe.

Egy légy megtalálta. Körbezümmögte tojástartó kezét. Apró, tavaszi bogárka volt, lassú, így amikor leszállt a kézfejére, könnyedén agyonnyomta, majd lesöpörte a földre.

Szemben a futócipős lány időközben tovább haladt, és lefordult az útról. Lesétált a Balaton-partra, a bokrok takarásában letette a vizét a fűbe, majd belegyalogolt a vízbe, úgy, ahogy volt, cipőstől, ruhástól.

Ő, míg a vonatra várt, megette a szendvicset és a tojást, bámulta az ég és a víz szeletét, az aprócska, békés hullámokat. A fecskék fecsegtek, hol jobbra villantak, hol balra, és látszólag sose szálltak le.

Összegyűrte a szalvétát, felállt, elballagott a szemetesig, és beledobta. Aztán visszasétált a kék-fehér padhoz, leült rá. Elővette a szendvicset a táskájából, és elkezdte kicsomagolni. Elkalandozott a tekintete, kikapcsolt az agya. Előtte a sínek túloldalán, a vasútállomás rozsdás drótkerítésén túl a gyalogúton egy nő sétált el. A lábán futócipő volt, a kezében egy félliteres vizes palackot tartott. Mögüle kigördült a szerelvény, s ő belekezdett a szendvicsébe. Eszébe jutott a főtt tojás, elővette azt is. Megkörnyékezte egy légy, mindig is utálta a legyeket, s amikor látta, milyen lassú, agyonnyomta, és a földre söpörte.

Amikor elfogyott a szendvicse, kidobta a szalvétát, és visszatért a kék-fehér padhoz. Leült, elővette a szendvicsét a táskájából. Csak a kávéját itta meg indulás előtt, éhes volt. Félig kicsomagolta a szendvicset, de megállt a keze a mozdulatsor közben, s a tekintete a távolba révedt. Előtte a sínek túloldalán, a vasútállomás rozsdás drótkerítésén túl a gyalogúton egy nő sétált el. A lábán futócipő volt, a kezében egy félliteres vizes palackot tartott. Mögötte a kalauz intett, felszállt az első szerelvénybe, és a vonat kicsattogott az állomásról.

A fecskék egymást kerülgetve végtelen hurokban rótták köreiket, s közben csak csiviteltek, csiviteltek, csiviteltek…

Ő pedig evett tovább ezen a végtelen reggelen a következő vonatra várva.

AZ AVE MARIÁT KATTOGÓ KONVEKTOR

November közepén a hetedik kerület egy eldugott, régi bérházában, annak is a legfelső fölötti emeletén, a beépített tetőtér sarkában egy ócska konvektor felfűtés közben elkattogta Franz Schubert Ave Mariáját. Miután felmelegítette az őszi esőzések alatt lehűlt szobát, és a falak viaszos dermedtsége feloldódott, a tűztér egy halk pukkanással elcsendesedett

s elsötétedett, csak az őrláng apró fénye lobogott magányosan tovább. Ám a kicsit csálé, kopottas konvektor kihűlés közben is folytatta a kattogást.

A tetőtérben lakó idős hölgy felismerte a dalt; hallotta hosszú élete során nemegyszer, kis vidéki kórusoktól és híres operaénekesektől egyaránt. Szerette az Ave Mariát, így hát lekapcsolta a tévét, főzött egy forró, illatos teát, majd leült a konvektor mellé. A recsegő kattogás, a csövek mély sóhajtása, lélegzetvételei betöltötték a kis lakást. Nemsokára átjött a szomszéd a szokásos esti csevejre, de a beszélgetésből áhítatos hallgatás lett egy kancsó jázmintea felett.

Ez a szomszéd másnap hírét vitte a konvektor dalolásának, aminek hamarosan csodájára jártak az emberek a házból. Ki egy kis pogácsát hozott, ki virágot, más egy könyvet… de a végén mind rájöttek, nem kell különösebb indok a látogatáshoz. Az Ave Mariát kattogó konvektor híre egyre terjedt; érkeztek hallgatók előbb az utcából, majd a kerületből, aztán Budapest különböző pontjairól és a környező falvakból; leültek a rojtos szélű szőnyegekre, és tekintetüket a konvektorra szegezve hallgatták a csodálatos és furcsa zajokat.

A konvektor pedig fűtött és hűlt, fűtött és hűlt, s mindeközben egy másodpercre sem hagyta abba a dalolást. Néhány nappal később egy ócska ballonkabátban, kicsit gyűrött nadrágban és egy fényes, barna marhabőr cipőben, valódi énjét rejtve megjelent egy püspök. Eljátszotta, hogy rázza a hideg, és egészen közel telepedett le a konvektorhoz. Kis híján teljesen ráhajtotta a fülét a tetejére, mintha úgy jobban hallaná a dalt. Aztán amikor senki nem látta, gyors mozdulattal megáldotta a fűtőtestet, és elhatározta, hogy értesíti a csodáról a Szentszéket.

A konvektor feletti ablak egy málló vakolatú tűzfalra nézett, ahol ezekben a napokban furcsa, ázott folt kerekedett ki. Egy, aztán még egy, két tekintet, orr, száj – egyesek szerint Krisztus arca. Lehetett volna bárki más is, akinek hosszú haja és szakálla van, de az Ave Mariához Krisztus illett igazán, így mindenki természetesnek vette, hogy ő az.

Krisztus pedig egyenesen benézett az ablakon, bámulta az Ave Mariát hallgató közönséget, és mintha mosolygott volna. Egy látogató a hideg ellenére kinyitotta az ablakot, hogy a dal kihallatsszon az utcára, és a lakásban lakó öreg hölgy, ha nagyon fázott, akkor is csak behajtotta az üvegtáblákat, ám többé nem csukta be; úgy vélte, a szakállas, derűs tekintetű alaknak a falon, de még a járókelőknek is boldogságot okoz ezzel. Aztán egyszer csak a kattogás elhallgatott, mert a hónapok óta nem fizetett gázdíj olyan méretű tartozássá halmozódott fel, hogy a Főgáz kikapcsolta a szolgáltatást. A tűztér végleg kialudt, sőt eltűnt az őrláng erőtlen fénye is, a konvektor pedig teljesen kihűlt: végül már csak kis rendszertelen, erőtlen pattogásra tellett tőle.

November végén megérkezett a tél első hulláma, és egy gyors havas eső lemosta Krisztust a falról. Mire a pápai követ bekopogtatott a legfölső fölötti emelet e kis lakásába, hogy megnézze és meghallgassa a csodát, a nappaliban már hideg volt, és mélységesen mély csend uralkodott. Az ablakon kipillantva pedig csupán egy kivert, lucskos fekete kutya volt látható, amint a tűzfal tövében ácsorog, majd rezignáltan levizeli az épület sarkát, és elszalad.

A gázt azóta visszakapcsolták, a konvektor azonban soha többet nem énekelt.

Ám a jázmintea illata, amikor betölti a lakást, mindannyiszor visszaidézi az Ave Maria dallamát. Igaz, ezt csak az idős hölgy hallja, senki más.

IZSÓ ZITA

A FELESLEGESEKRŐL

Azt mondtad, szükséged van rám,
de nem tudtál becsapni.
Kiettem a csapdádból a csalit,
és azt hazudtam, nem tudok az ínséges időkről,
hogy a zsákmányállatok máshova mentek élelmet keresni.

De akkor kik azok, akiket beköltöztettem
üresen álló terveinkbe?
Minél jobban hasonlítanak rád,
annál kevésbé ismered fel őket.
Semmirekellők, megalvad a szájukban a tejút.
Mit szólnál, ha tudnád,
hogy a te becsvágyadon nőttek ekkorára?

Ma túl nyilvánvaló a válasz,
nem illik kimondani.
Ma később megy le a nap,
olyan hívogató, mint egy tál méz,
amibe belefulladnak a bogarak,
és botrányos,
mint a kukába dobott ételmaradék,
a feleslegesek távozása után felzengő öröm.

HIDEG

Nem imádkozni jöttél,
de a katedrális pont útba esik.

Belépsz a templomkertbe.
A szentek felújításra váró szobrai
úgy fekszenek ott,
mint a föld legmagasabb pontja felé
vezető úton
a halálra fagyott hegymászók testei.

Végre odaérsz a kapuhoz,
és arra gondolsz,
talán nincs is, akihez jöttél,
és talán soha nem is volt.
Úgy érzed magad, mint a megszelídített állatok
az első ember halálakor.

SZÉKELY SZABOLCS

21.

Felépíthető, állhat, omladozhat.
Nem áll meg, erre van rászokása.
Miféle formát miféle forma bonthat
tartalommá. A háznak lehet-e háza,
ahová hazamenjen, ha belefáradt
a túl sokáig helyben maradásba.
Ez a ház nem lesz soha házad,
eldől, elindul: így marad magára.
Magára marad a víz és a partja.
Tart a rommá felejtés, mint a gát.
Megáll, körbenéz egy pillanatra
az idő, végül megadja magát:
nincsen senkije, nincsen birtoka.
Felejtene, ha volna még hova.

23.

hullani volna szép szerep
lassított felvételeken
téged szeretni nélküled
nem lehet megpróbálni nem
ragaszkodni a híd felett
rugaszkodni csak esni
derekadon a köteled
ez a pirosan bomló masni
és végül persze visszaránt
a hídon állók tapsa fenn
újraszokni a szép magányt
készül a gyáva szerelem
másik szerephez gyönge vágy
zuhan és nincsen gondja rád

25.

Szedelődzködő, szorongó készülődés.
Rövid alagutak a tengerparti sztrádán.
Büszke a part: hogy véget ér a földrész,
és éppen itt, a terrakotta márvány
égbolt, szikla, tenger hármas metszetében.
Az ormon ott a tábla: ez az utolsó orom.
Ebből vagy ebben veszek részt egészen –
feketén bólingat a világítótorony
a hullám verte családi üdülésben –
benne veszek részt vagy belőle, készen,
kavicsos kor, ezer szemével néz a part,
tengerre lát, morajt morajra hajt,
nyújtózni próbál messzi öblökig.
Szorong a készülődés, szedelődzködik.

BORDÁS MÁTÉ

GÁT AZ ORRNYERGEN

I.

A temetőbe két utat tudok: átvágok a síneken,
a kanális keskeny peremén, balról szeméttelep,
betonmező, a régi temető fejfái és sírkövei.
Szilvafa nőtt a szélső parcellák mellé.

Tovább az ösvényen: tisztás, kutyával őrzött terület.
Visszafelé gyorsabban futok, ha ugatnak.

Nyitva a temető kiskapuja. A nagy is,
mintha egy terebélyes frizurájú embert várnának.

Vagy egy Mercedest, csomagtartójában lepel.
A fényezés kontrasztjában sütkérezve,
dobozolva, alapjáraton döcög apám,
a legfrissebb halom mellett megállunk,
kétéves öcsém unalmában az autót karcolgatja:
لأن العقبه شاهقه تحت النافذه وتعلم زاوية القفز تعلم سرعة الانطلاق.

Elmegy a sínek rabja.

Gyerekek futnak át a töltéseken.
Csúzlival lövöldöznek: megijed a varjúköd.
Futás közben lerepül egy sapka. Sírva fakad.
A tócsában hagyva esőfelhők gyűlnek.
Alattuk sárga bálák várnak görgetésre.
Szálaik megremegnek, egy dugattyús motor
zavarja fel a sínen üldögélőket.

A repülő a városháza mögül száll fel permetezni.
Csúzlijaik gumiját, pont, mikor felettük jár,
eleresztik a gyerekek. Anyacsavarokat reptetnek,
az egyik belefúródik a géptestbe.

II.

Leveszem nagyapám szemüvegét.
Egy hete elejtettem,
az új lencsék fényesebbek, színesebbek:
álmomban optikus vagyok.

Kitisztul a kép, ükapám portréja –
magasugró volt a háború előtt –
mereven néz rám. Kupát tart.
Meg kell szoknom. Előjön a szoba.
Felállok, a hűtőből kiveszek
egy gyömbéres-matés üdítőt.

Állandó a szürkület, egyetlen ablakom
tűzfalra néz. De a park széli kutyafuttatóból
mindig behallatszik a csaholás.

A tűzfal téglái –
görnyedésben megfeszülő hátbőr,
kivillanó csigolyák – narancssárgán
világítanak a naplemente és köztem.

Ruhában aludt el.
A hajópadló púpos,
kopog rajta a rezgő készülék.
A szemhéján végighúzza a száraz csipát,
körme alól kipiszkálja.
Megismétli még kétszer.
A nyolcvanadik emeleti lakás ajtajához lép.
Kinyitná, de a kilincs lejár, a kezében marad.
Visszarakja, meghúz egy csavart.
Így már nyílik. Kimegy, odasiet
az ablakhoz.

A horizonton túlról nekifut egy atléta.
Belecsobban a tengerbe,
az égalja egy méter nyolcvan magasan.
Hullámok indulnak a háztömb felé.

Régen mentetlen volt a telep. A gát
területeket hódított el a víztől.
Becsapódik a tömeg.
Átért a rákollók hegye, feltölti a pincét.
Magasabbra teszik a lécet.
Az égalja egy méter kilencven centi magasan.

Átugorja ezt is: nagyobb hullámok jönnek.
Örömében a férfi széles mozdulatokkal csapkod
a matracon: nagyobb hullámok jönnek.

Minél távolabb kell kerülnöm.
Átvágni a folyosón, a lépcsőházon,
a legtávolabbi lakás pár száz méterre van.

Benyit. Felveszi a cipőjét, amit az ágy
mellé készített. Lekuporodik a sarokba,
magához öleli ükapja portréját.
Az ablakhoz siet, az északi szárny narancssárga
téglái eltűnnek a horizonton.
Ekkora volt az öröm.

A szemüveg pont akkor romlott el,
mikor nagyapámat nyakába ültette az ugró,
és felvitte a dobogóra.
Leveszem.

III.
Leveszem apám szemüvegét.
Felállok, a hűtőből állandó a szürkület.
A park széli kutyafuttatóban ugatnak.
Az atléta nekifut, most leveri a lécet:
nagyobb hullámok jönnek. Csapkod,
nem sikerült: nagyobb, tökéletes
hullámok jönnek. Ezek már sosem nyugszanak.

Több szárny nem maradt,
a lépcsőn szaladok lefelé.
Az ötödiken benyitok egy lakásba,
felveszem az ágy mellett hagyott cipőm,
leakasztom ükapám portréját.
A szemüvegeket szétverem, más
valóság nem maradhat.

Az ágykeretből kiveszem a matracot,
tutajnak jó lesz. Átpréselem
az ablakon, csobban, már szívja is
a vizet, ükapámat ledobom, átázik,
de olaj, vászon. Leugrok, a matrac
már süllyed. Lábtempóm lassú,
megfontolt, várok, hajam korall,
anyám gólya, miatta még lakható
a szülői ház, miatta még bútorozott
apám szobája.

MÁRTON EVELIN

ALOIS ATHANASZIOSZNAK ÍRT LEVELÉBŐL

Kérdezed, miért jöttem ide. Fölösleges kérdés éppen részedről, hiszen tudod jól, hogy semmi újat nem tudok mondani neked, erről főleg nem, de talán másról sem, vagy ki tudja, azt mondod, elkápráztatnak a meséim, ám azt gondolom, inkább az otthonosság érzését szereted az egészben, és annak a biztonsága kápráztat el, hogy érteni véled, miről beszélek. Menekültem, mint mindig, bár mégis önszántamból és boldogan jöttem, a szent elhatározás magasztos hangulatában, arra alapozva, amire mindig, hogy lesz, ahogy lesz. Csupa könnyes közhely, Athanasziosz, mindaz, ami elől oly gyáván és botladozva, de mégis futni szoktam, gyermetegen remény-

kedve abban, hogy bűneimtől is elmenekülhetek, miközben tudom jól, mindez lehetetlen számomra, akárcsak a megigazulás. Azért jöttem ide, hogy beletörődjek végre abba, ami vagyok, hiszen nincs más választásom, mert bármit tennék is, magam maradnék, mert a változás tulajdonképpen lehetetlen, csupán az önuralmam fejleszthető, ám odabent még mindig a jó öreg Alois lakik, az agg szajha, hazátlan ringyó.

Elmesélek neked egy történetet, Athanasziosz, hogy jobban aludjunk, vagy egyáltalán ne aludjunk ezen az éjszakán.

Délelőtt volt, és én szédülten kóválygogtam a deszkapalánkok között, majd az egyetlen emeletes ház előtt találtam magam, amelyben régebben fergeteges bulik alakultak, vagy legalábbis mi, az aranykor gyermekei, fergetegesnek éreztük őket. A ház most csendes volt, roskatag, szomorú, mint egy öregember, aki az utolsó cigarettáját szívja, egy csikket, melyben már csak a filter ég. A teraszon, mint valami látomás, egy nő állt felemelt kézzel, mint aki alattvalóinak köszön. Egy pillanatra úgy tűnt, mintha rám nézne, de oly törékeny és gyors volt az a villanás, lehet, hogy csak képzeltem. Csak később jöttem rá, hogy a nő biztosan nem nekem integetett, hanem valaki másnak, aki tőlem távolabb helyezkedett el. Dermedten álltam, mert én tényleg ismertem őt, de egyáltalán nem számítottam rá, hogy ott fogom látni, ahol éppen akkor voltam, messze az igazi utaktól, olyan helyen, ahol már csak ösvények vannak, a világtérkép egyik apró pontjában, mely létezik ugyan, de kevés térképen van rajta, ha egyáltalán rajta van, bár ez létezésének szempontjából mellékes. A nő keresztülnézett rajtam, egyszerűen nem vett észre, vagy talán tudomásul vette, hogy áll ott valaki, ám nem tartotta fontosnak, hogy megnézze, ki az, hogyan fest, magas vagy alacsony, férfi, nő vagy gyermek. Ha kutya lettem volna, talán észrevesz. Megfordultam, és abba az irányba néztem, amerre ő, ám ott már nem volt senki, a keskeny földút szélén ingadozott a fű, én meg azon tűnődtem, akarok-e felkaptatni a dombra, hogy lenézve esetleg meglássam azt, akiről nem tudtam eldönteni, hogy kívánom-e látni, vagy sem. Szállásomra mentem, és összecsomagoltam, de nem vettem semmit magamhoz, csak a táskám, és elindultam arra, amerre az a valaki távozott, valaki, akiről csak sejtettem, ki lehet, ám biztos mégsem lehettem benne, hiszen nem láttam őt, végül is bárki lehetett, sőt még az is megtörténhet, hogy a nő csupán bolond, s időnként a semminek integet, odaképzelve azokat, akiktől búcsút szeretne venni, vagy csak egyszerűen köszönteni akarja őket, mert éppen távoznak vagy jönnek, vagy mutatnak valamit. Az út hamarosan köves ösvénnyé szűkült, figyelnem kellett, mert errefelé az esők évente átrajzolják kicsit a tájat, és ide-oda mozgatják a köveket, a földet és a bokrokat, melyek konokul kapaszkodnak, alacsonyak, apró tüskék serege védi őket, és azt hiszem, örök életűek lennének, ha a természet ismerné az örök élet fogalmát, de nem ismeri, vagy nem így, folyamatos átalakulás, talán ez áll a legközelebb a valósághoz, gondoltam, és mentem makacsul, elszántan. A gyér erdők és a bokrok is elmaradtak aztán, előttem kopár domb magasodott, kopár volt, de nem teljesen kopasz, a fű nagy csomókban nőtt sárgálló csimbókokkal teleszórva az egész tájat. A földnek csak a felső rétege volt fekete, az is lekopott helyenként, és előtűnt alóla az a piszkosul termékenytelen vörös massza, mely nedvesség híján összevissza repedezett. Zihálva kaptattam fel a következő domb tetejére, teljesen reménytelenül, hiszen további négy állt még előttem, egyre meredekebbek és vadabbak, szinte már hegyek, az utolsó az igazán komisz, ott már valódi sziklák maradványai meredeznek, és csak azon túl van a falu, ahová még eljut a vonat. Alkonyodott, és nekem fogalmam sem volt, számíthatok-e a holdvilágra, vagy sem, de

hát ez már mindegy, majd kiderül, ha elindultam, megyek, és nem állok meg félúton, hogy nehogy a visszafordulás bűnébe essek, melytől mindig is rettegtem, ám sokszor megtettem. A félhold kegyesen ragyogott, megálltam, hogy kissé megpihenjek, úgy emlékeztem, errefelé volt egy forrás, de nem találtam, a hátamon feküdtem az egyik fűcsomóban, és a cigarettáimat számoltam, nem volt túl sok belőlük, be kell osztanom őket, ha azt akarom, hogy az út végéig kitartsanak. Akkor már semmit sem reméltem az út végétől, bár egyre biztosabb voltam abban, hogy valaki mégis eltávozott, neki intett a nő, és ez a valaki éppen az, akit néha kívánok, máskor meg nem, és ha így folytatom, utol is érhetném, de talán jobban tenném, hogyha hagynám, hogy menjen, tegyen szert behozhatatlan előnyre, meneküljön, hiszen neki látnia kellett engem, éppen mögöttem állt, ha valóban ő volt, akkor felismert, és most talán kétségek között vívódva megy, vagy éppen ellenkezőleg, üldögél valahol, és vár, arra számítva, ami ténylegesen történik. Az éjszaka világos volt és langyos, a kaptatókon néha forró levegő csapott meg, máskor meg a hűvösség, mely vizet sejtetett valahol a közelben. Olyan helyen bukkantam forrásra, ahol korábban nem volt ilyesmi, két kisebb kő közül szivárgott kitartóan, nem tudtam, hogyan igyak a sáros érből, végül hasra feküdtem, és úgy lefetyeltem, mint egy kutya, és talán a fáradtságtól megbomlott agyam képzelte csak azt a kósza arcszeszillatot, amelyet ott a sárban érzeni véltem. Pirkadt, mire felértem a gerincre, sárosan, izzadtan, itt-ott kiszakadt ruhában, a völgyben ott sötétlettek a házak, de a vasút sínjei már olajos fénybe öltöztek. Míg a nedves cigaretta végére értem, már jól látszott az állomás épülete, és az előtte üldögélő néhány alak. Sáros utcába értem, amelyet több forrás is áztatott, a girbegurba karókba kapaszkodva végül a kerítések közé kerültem, és halkan imádkoztam magamban, hogy fel ne vonyítsanak a kutyák, de nem úsztam meg, dühödt csaholásban rohantam lefelé, aztán a jól ismert éles balkanyarral fel a temetőbe, ahol lerogytam egy sírhantra, amely fölött nem állt sem kő, sem kereszt, és ahol már olyan sokszor hevertem vadul dobogó szívvel. A vonat már valahol a közelben sípolt, nem maradt időm összeszedni magam, tovább kellett fussak, a végkimerülés előtti pillanatban kapaszkodtam fel a szerelvényre, jegy nélkül természetesen. A kalauz maga húzott fel, az ajtót már menet közben csukta be, majd a sebességtől ide-oda ingadozva a halvány folyosóvilágítás alá vonszolt. Jegyeket, bérleteket – mondta hamiskásan mosolyogva, majd az övén babrált illedelmesen félrenézve, míg én egy nagyobb címletű bankjegyet kerestem a táskámban. Rá sem nézett a pénzre, csak villámgyorsan megtapogatta, majd a belső zsebébe dugta, aztán szalutált, és imbolyogva továbbment a folyosón, én meg utánaoldalogtam, majd mégis lemaradtam, mert megrémültem a találkozás lehetőségétől, ha követem a kalauzt, ez talán hamarabb bekövetkezik, mint ahogy el tudnám viselni. Arra gondoltam, még azt is könnyebben viselném, hogyha kiderülne, mégis egy ábrándképet követtem öt domb, völgy, sáros sikátor, habzó szájú kutyacsaholás, sírhantok és állomás széli szurtos, rohadó összevisszaságok között, és hogy a vonat most már végállomásig roboghat velem, nem kell félnem, csak minden állomáson, mert minden állomáson ott lehet valaki, ha az a nő ott fent lehetett azon a helyen, ahol szinte soha sem láttam idegent, olyant, aki nem oda született, és ahol már csak öregek vannak, meg azok, akiknek sehol másol nem jött össze semmi. Ott laktam néha, volt ott egy ház, apadó kúttal az udvarán, sok üres üveggel az alacsony pincében, ahol hűvösség volt, és sötét, mint a sírban. Csak kétrét görnyedve lehetett lent járkálni, de én nem nagyon mentem oda le, csak amikor már nem fértem az üvegektől odafent. Néha elástam őket itt-ott a kertben, olyan is volt, amiben hagytam némi italt, hogy ha valamikor teljesen kifogynak a készleteim, kiássam őket, meg-

hosszabbítva ezzel a vég óráit. A ház csak úgy rám szállt, örökségként, ám mindenki tudhatta, nem ház az, hanem otthonos kripta, ahová halált tanulni járok, meg mindenféle egyebet, ordító és fájó magányt meg beletörődést. Minden ház olyan volt, mint az enyém, és mindegyikben nagyjából az történt, ami az enyémben, bár voltak néhányan, akik még mindig csoportosan éltek, családszerű konstrukciókban, mindenki ivott, az a kevés gyermek is hamarosan inni fog, vagy megpróbál elmenekülni, aztán visszajön, vagy soha többé nem teszi be a lábát oda, de álmaiban mindig vágyakozni fog az után a hely után, mint ahogy én is vágyakozom, valahányszor útra kelek, és messzire vetődöm tőle, olykor a visszatérés legcsekélyebb reménye nélkül, ám konokul reménykedve mégis, ragaszkodva ahhoz a rögeszméhez, hogy ott kell meghalnom, holott olyan mindegy, hol hal meg az ember, és talán az is mindegy, hogyan. A vonat olyan volt, mint az ösztönös élni akarás, ahogy belerohant az egyre fényesebb nappalba, a következő állomás még messze volt, és én úgy éreztem, végre el tudok indulni, és be tudok nézni minden kupéba, hogy valamelyikben megtaláljalak, és melléd üljek, hogy az út további részéből valamennyit együtt töltsünk, és két állomás között elhiggyük újra, hogy együtt utazunk, ketten megyünk valamerre, és összetartozunk. Néha annyira fájt, hogy ez nem igaz, hogy alig tudtam elviselni, összetörtem a súlya alatt, és csak lézengtem, és azzal áltattam magam, hogy mindez csak miattad van, a te döntésed miatt, melyet sohasem hoztál meg, ami engem illet, holott tudtam jól, én magam ugyanolyan döntéseket hozok, azaz nem hozok meg, mint te, rajtam is éppen annyi áll, mint rajtad, sem több, sem kevesebb, és tudtam, hogyan változtassam meg mindezt, ám nem tettem semmit ezért, mert bárminemű döntés csak lezárt volna valamit, amit én nyitva akartam hagyni. Felfokozott pillanataimban hajlottam a giccsre, és ilyenkor olyasféle dolgokat is leírtam soha fel nem adott levelekben, hogy csak úgy tudtalak megtartani, hogy lemondtam rólad, de hát ez a józan pillanatokban oly valótlannak tetszett, hiszen nem birtokollak semmiképp, csak a gondolataidban bukkanok fel néha, vagy még ott sem, és hogy végül is ez is mindegy. Ám ez a mindegy sem teljesen igaz, sőt mindenféle tartalmakkal terhes, melyek kitágítják és szűkítik, mert találkozásaink pillanatában mindig fellángolt a feltétel nélküli tiszta öröm, melyet egymás puszta látása is kivált, mosolyogtunk olyankor egymásnak, mint bamba kisgyermekek, akik attól bambák, hogy éppen most ébredtek valamilyen kusza álomból, és örülnek annak, hogy mégis ismerős dolgok veszik őket körül. Bármit tettünk is, összevissza mászkálva sorsunk hálóján, van egy világ, amely csak a kettőnké, ami csak a mi összekapcsolódásunkból lesz olyan, amilyen, egyedi, lemásolhatatlan, lenyűgöző, olyasmi, amire mindig emlékezni akarok, akkor is, amikor már semmire sem emlékszem, és erőim végén áskálok a kertben félig üres üvegek után kutatva. Nem tudom, miért oda hozatta magát a feleséged, talán része akart lenni valaminek, aminek része is, csak számára ez kellemetlen. Talán meg akart érteni valamit, amit érthetne is, ám jobban kell akarnia, egyáltalán akarnia kell, és akkor talán el tudná fogadni azt, ami tőle függetlenül is létezik, ám az elfogadás nehéz, bizonyos esetekben nagyon nehéz, legalábbis a legtöbben így gondolják, néha még én magam is, olyankor, amikor azt érzem, egyes dolgok elfogadása húsomba vágó kés, olyan kín, melyet nem akarok elviselni. A vonaton a kalauz maradt az egyetlen ismerős arc, és leszálltam ott, ahol szolgálati útja véget ért, egy álmatag kisvárosban, ahol kellemetlen szagok között karonfogva mentem ezzel a kalauzzal, aki szállására vitt, ott laktam vele néhány napig, míg újra útra kellett keljen, én pedig felültem egy ellenkező irányba tartó vonatra, amely mégsem visszafele vitt, hanem még távolabb attól a helytől, ahol a kertem van, és talán a feleséged, ha el nem unta ott, és csomagjait

hátrahagyva el nem indult ő is egy állomás felé, nehézkesen kapaszkodva át a barátságtalan dombokon, hogy reszkető lábakkal felüljön egy vonatra, és nehéz álomba merüljön, melyet nem tud majd értelmezni, amely megrémíti, amelyről nem tudja, honnan jöhet, ám ösztönösen minket vádol érte, összekovácsolva kettőnket azokkal a rémképekkel, amelyeket látott, s ijesztő kettősként gondol ránk, holott mi azt sem tudjuk egymásról, ki hol van, merre ment, merre tart. De az is lehet, hogy ott maradt, és áthurcolkodott az én házamba, az ágyamban alszik, és azt reméli, a párnámból lassan átszivárog a fejébe mindaz, amit rólam tudnia kell, hogy védekezni tudjon. A párnám azonban némán és szenvtelenül hever alatta, és nem súg éjjel nehéz titkokat, néha kibúvó tollszárak csiklandozzák az arcát, nappal többször is átvizsgálja a füzeteimet, de semmi olyan nyomra nem bukkan a sorok között, amely egyértelműen rád utalna, a te jelenlétedre, pedig semmi másról nem szólnak azok a füzetek, csak az örök keresgélésről, és mindenféle el nem kiabált fájdalmakról meg örömökről, amelyeket veled, vagy másokkal éltem át. A nő számára a mondataim üres szavak halmazai csupán, melyek nem vezetnek sehová, a füzeteket legszívesebben meggyújtaná, ám valami visszatartja, talán az írott szó iránti tisztelet, mely általában olyan emberek jellemzője, akik nem írnak túl gyakran, vagy egyáltalán nem írnak. A vonat bedöcögött egy nagyvárosba, ahol élt néhány ismerősöm, én magam is éltem ott valamennyit, ám amióta nem jártam benne, megváltozott, még nagyobb és még undokabb lett, és arra ösztökélt, hogy minél előbb elhagyjam, és továbbmenjek valamerre. Az állomástól jó sok utcányira, de még a városközpont előtt, azokban az utcákban, amelyekben szinte csak helyiek laktak, találtam egy kocsmát, s abban reménykedve mentem be, hogy senki ismerős nem bukkan fel, hiszen az én ismerőseim tulajdonképpen idegenek ebben a városban, akik csak a központot érzik magukénak, két utcával kintebb már nem értik, mi miért van úgy, ahogy van, sőt mindez nem is érdekli őket. Az egyik asztalnál a kalauz ült, vagy az ő hasonmása, hiszen pár napja úgy váltunk el, hogy ellenkező irányokba haladó vonatokra ültünk. A kalauz rám nézett, majd újra a tányérjába, arcáról semmit sem tudtam leolvasni, sem azt, hogy megismert volna, sem azt, hogy nem. Kávét kértem és egy üveg bort, mely nehéz volt, mintha ólmot ittam volna, felétől berúgtam, majd a másik felével józanodni próbáltam úgy, hogy a zsibbadás mégis kitartson, hogy ne a gondolatok vezessenek, mint általában, csak a létezés puszta ténye. A kalauz pár óra múlva mellém ült egy újabb üveg borral, majd egy harmadikat is rendeltünk, anélkül hogy komolyabb beszélgetésbe bonyolódtunk volna, úgy tűnt, ez az állapot mindkettőnk igényeit kielégíti, hogy csak úgy ülünk egymás mellett bort kortyolva és cigarettázva, alig szólva, záráskor aztán egyszerűen átfogta a nyakamat, és sétára indult velem, egyre sötétebb utcák felé kormányozva, majd egy apró lakásba mentünk fel, keskeny és dohos lépcsőházban, ahol nyikorgott a falépcső, a lakásban meg az ágy. Reggelre a kalauz egy új ruhával lepett meg, kuncogva mutatta a szabócentit, amellyel lemért, míg aludtam. A ruha kék volt, könnyű anyag, tulajdonképpen szép, sohasem volt rajtam ilyen, furcsán is éreztem magam, talán a járásom is megváltozott, a kalauz elmerengve nézett utánam az ablakból, és integetett, én meg a kikötő felé indultam, mert ennek a városnak már kikötője is volt, igazi hajókkal, amelyek elindulnak, és mennek valamerre, idegen és ideges vizeken haladnak, néha elsüllyednek vagy csak elromlanak, vagy kalózok fosztják ki és lövöldözik halomra a rajta utazókat. Sétahajóra váltottam jegyet, csak arra volt pénzem, hogy egy közeli partszakaszra jussak, úgy gondoltam, ott majd dolgozom valamit, eladom a testem párszor, aztán továbbmegyek egy másik pont felé, melyet elég távolinak érzek majd, hogy mihez képest, akkor még nem volt világos az én fejemben sem. Éjjelente

a házzal álmodtam, meg mindenféle csuda dologgal, amely benne történt, egyszer hármasban feküdtünk a kertben a feleségeddel, nagy egyetértésben és nyugalomban, bár egy idő után rá kellett jönnünk, hogy ő halott, és meglehet, éppen mi öltük meg, bár jóformán semmi okunk nem volt rá, hiszen nem zavart minket, bármit is tett élete során, az nem tudta befolyásolni a mi szaggatott, de nagyon intenzív együttléteinket. Álmomban, akárcsak életemben, minden hiábavaló volt, de időnként szép és megnyugtató, mert a hiábavalóság és az értelmetlenség néha teljesen kielégítő, vannak pillanatok, amikor bőven elegendő csak úgy lógni a semmi ágán. Kérdezhetném én is, téged mi hozott éppen ide, erre a vidékre, vagy pont oda, a Mocsárba, abba a kifakult keresztű sátorba, ahol azokat az apró korongokat sajtolgatod, majd reggelente kiállsz, és osztogatni kezded, míg az utolsó is elfogy, egyfolytában mormolsz, és megsimogatod az emberek homlokát. Kérdezhetném, hogy mi történt veled, hogy most ezt teszed, és hogy valóban te álltál-e akkor, azon a múltba vesző napon a hátam mögött, hogy a te nyomaidban bukdácsolva indultam-e útnak, melynek egyik állomása ez, ahol most vagyok. Nérukáról, mostani élettársamról szemérmesen hallgatunk, vagy csak elejtett félszavakban értekezünk róla, mint annak idején a közeli családtagjainkról, meghagyva őket valami misztikus burokban, melytől érinthetetlennek tűntek. Nem tudom, ki vagy, mint ahogy te sem tudod rólam, mégis annyira jól ismerjük egymást, mint egy gyűrűt, amely az évek alatt a húsunkba nőtt.

LILLA II.

KŐRÖSSI P. JÓZSEF

AKI FŐZNI TANUL, AZ A LEGSZEGÉNYEBB. KRÚDY VAGY CHOLNOKY

Városi ember vagyok, falun élek

Minden házasságban az összetört párok mindegyike megérdemel egy-egy pofont a jóistentől! Mondom, mert mondhatom.

Ül egy nagyon nagy lakásban egyedül a városi ember, aki falun él. Hatszobás, tizenkét helyiséges, tornácos, nagy udvaros, kertes.

Róza

Örülök, örülni tudok mindennek, ami utánad maradt itt. Az ételekre is gondolok, amiket nekem – rendszerint egy hétre valót – megfőztél. Tyúkhúsleves daragaluskával, gombapaprikás háromféle erdei gombából, rizibizi, úgy, ahogy csak te tudod elkészíteni, mert van benne egy kevés ez meg az, amit nem árulhatsz el, krumplitorta.

Nem is az, hogy most már megint megmaradok egy egész hétig vagy annál tovább, hanem az az élmény tart életben, ami mögötted vagy utánad velem maradt, az dönti el, miért is nem szeretlek.

Mert, tudod, nem szeretlek.

Tudod, én nem hajtok senkire. Próbálkozom. Nem hajtottam rád sem. Megtörtént egyszer, telitalálatos próbálkozás volt, és most már hajtás ezerrel minden percedért, amit tőled és belőled magamra sajtolhatok. Hajtás minden percedért, de nem érted, nem rád. Nem érdekel, ki vagy, akkor sem, amikor itt vagy, fetrengsz és szenvedsz látványosan, örömteli ölelésben a testem alatt. Merthogy nem vagy csak az enyém. Én sem csak a tied vagyok, hanem a saját magamé, főleg.

Én persze olyat nem akarok, nem teszek, ami téged – férjes asszony vagy – a mostaninál rosszabb helyzetbe hoz. Ketten vigyázunk erre. Nekem veszítenivalóm – vén, magános férfi, akire lényegesen fiatalabb lányok hajtanak gátlástalanul – nincs. Előtted viszont ott a férjes élet, amiben – ezt kértem – maradjon benne picit az enyém, az én életem is, azt is vidd magaddal tovább, ha majd úgy alakul, akár öregasszonyosan. De most még hozzám képest fiatalodj. Nekem ne, neki szülj gyermeket. Még egyet, és utána még.

Almabefőtt

Levél. „Gratulálok az egyéni sikeredhez, költőt kívánsz az ágyba, de nekem is szükségem van sikerélményre, amihez most már (a kimaradó ápolónő és házi szerető mellé) kézi vezérlésű háziasszony működtetésére is szükségem van. Mégiscsak férfiból vagyok, bármit is gondolsz erről, megvan még hozzá mindenem, valamit érvényesítenem kell, különben *kiszaladnak a szálak a kezemből*. Mintha valaki húzná őket, a szálakat kifelé. Nehogy már önjáró akarj lenni, te ribanc, nálam! Elég nekem, ha én az vagyok. Ha semmi nem működik, a sok semmiből egyet valahogy mégiscsak működtetni lehet, ha másképpen nem megy, visszafelé. Költődre nem vagyok

kíváncsi, engedd, hogy lássam majd (sok-sok év múlva) a férjed, az elsőt, a másodikat, a harmadikat meg a negyediket. Nem hagyhatsz egyedül. Hárman vagyunk, hárman lesztek, hárman leszünk."

Elmentem aludni hozzá, Almabefőtthöz. Úgy döntöttem, nála alszom, aztán, és nem közben, majdcsak kiderül, mire vagyunk képesek együtt, esetleg egymás mellett, és majd egymás nélkül is. Ismertem rég, kutattam a lelkében, ő nem különben az enyémben hét kerek éven át. Hosszú combjairól nem beszélek itt, ez itt egy vallomás.

Sérelmes és megalázó volt a megjelenésem. Kire nézve? Nem tudom. Éppen a fürdőkádból szállt ki, ahova egy költővel bújt, reménykedve a forró vízben. Csengetésemre tört kifelé, mint aki tudja, én vagyok az, az ő szerelme.

Számíthattál egy kicsi, egy egészen kicsi szerelemre, amit addig tökéletesen tőlem soha nem kaphattál meg, de éppen most azt vittem volna neked, gondoskodással. Hát én elvittem, te meg beengedted. Dehogyis.

Álltunk a küszöbön. Ő belül, én meg kívül. Ő bent, én meg kint. Aztán fordultunk. Menj már be, mondta, ő majd kijön, azt a másikat kizavarom. Vannak ilyen helyzetek. Krúdynál. Így maradhattam ott, vénember, azt a kidobott fiúgyereket – a küszöbön félrehúzódtam előle – megalázva. De legalább láttam.

Kísértem a költőt, de már nem testtel, csak a szememmel. Legszívesebben a csokrot adtam volna a kezébe, azt, amit drága Almabefőtt, nem hoztam. Nem hoztam fel a harmadikra. Mielőtt fölkapaszkodtam volna, a kapu előtti kukába dobtam. Éppen jött a szemeteskocsi, a kukás. Nem hoztam semmit, mondtam. Dehogynem, mondta ő, mondta Almabefőtt. Azt hoztad, amit láttam. Láttam egy hete meg az azelőtti héten is az ablakból, azt hoztad, amit a kukába dobtál. Ahogy szoktad. Elhozod a kapuig, és ott (mindig szerda lesz) a másnapi ürítésre kitett kukába dobod. Előtte kicsit bizonytalankodsz. Felnézel az ablakomra, látod, hogy nem látlak. Látni akarod, hogy nem látlak. Visszahúzódom a függöny mögé, lássad, hogy nem látlak, hogy nem látsz.

Ekkor fordultunk meg, ekkor került a költő ki, én meg belül a küszöbön, és ez után ment el a fiú, aki – már megint Krúdy – költő volt valamikor, és eddig tartott neki.

Hogy lehettél egy időben a fürdőkádban minden szerda előtti napon este meg az ablakban, a függönyöd mögött is?

Ezek után már semmi sem történt. Leköltözött hozzám a faluba ez a lány, Almabefőtt, aki, miközben csak én szerettem, és ő csak engem szeretett, a fürdőkádban, forró vízben, azzal a költőfiúval megbarátkozott. (Ez már Cholnoky, a László.)

Hívott a volt feleségem a madzagoson, nem szólt bele. Nem is nyögött. A madzagost, ha felveszed, nagy valószínűséggel pár percig még otthon lehetsz. Túl messzire akartam menekülni tőle. Vagy előle. Túl hosszan csomagoltam. Megelőzött. Beállított, megtépte a költő egy fürdőkádas szeretőjét, nehezen tudtam egymástól széthordani őket, Almabefőttet a volt feleségemtől, akkor már valaki másnak a nőjét.

Ha van még egy kicsi polc nálad, akkor maradok a polcon, ezt mondta egyszer később, a megtépés után Almabefőtt. És odaraktam. De az a másik, az asszony, a madzagoson telefonálgatós lekerült, nem először, hiszen jönnek-mennek az álmok, az egyik vágy ide tol, a másik sokkal messzebb, az örömről nem beszélve. Az öröm tol egyszerre legmesszebb meg a legközelebb az álomhoz. Meg a gyász. És az, amiről nem beszélünk, még messzebb tolódik az örömtől, s még közelebb visz hozzá. (Ez is Cholnoky.)

Róza, Almabefőtt, titkos asszony

És akkor összekötöm. Férjes asszony vagytok, lettetek, nem általam, mind a hárman, merthogy ott van még a titkos asszony, a házasságot, gyereknevelést gyakorló lelkész, aki nemcsak lelkészfeleség, hanem az, lelkész. Azok maradtok, ápolónő nálam nem lesz belőletek. Almabefőtt meg marad almabefőtt, ami bárkiből lehet, az vagyok én is kukában végző csokorral a kezemben, másik oldalon, mégis ugyanott, rövidebb vagy hosszabb pillanatra. A polcok hosszú életűek, hosszabb életet élnek a polcok, mint a férjes asszonyok, mint a titkos lelkész, lelkész asszonyok, mondhatnám sok életre szólóan hosszabb életűek annál, mint aki odarakja őket, majd melléjük ül. Fel a polcra. (Hát ez is Krúdy.)

AHMED AMRAN

HÚSZ SZÁL RÓZSA

A virágárusnál ismét rájöttem, hogy két páratlan szám összege páros. Az ismerős virágos nem akart húsz szál virágot egy csokorba kötni.

– Páratlan számú legyen a csokorban – mondta. Majd hozzátette: – Kinevetnek, sőt a virágost is, ha párost adsz bárkinek.

A helyzetet tárgyalástechnikai fogással igyekezett oldani:

– A huszonegyedik szálat nem kell kifizetned, grátisz lesz.

Ismerem az ilyesféle szakmai babonákat, melyektől senki sem mentes. Amíg a virágos győzködött, azon gondolkoztam, vajon tizenöt közös évünk alatt hány pillanatodat zavartam meg és hány napodat tettem tönkre ehhez hasonló gondolatfutamokkal.

– Milyen színt választasz neki?

– Már mondtam.

– Tizenöt vöröset és öt fehéret kértél, ezt értettem, de a huszonegyedik rózsa milyen legyen?

– Tudod mit, inkább két csokrot adjál, az egyikben tizenöt vörös, a másikban öt szál fehér rózsa legyen.

A virágárusnak ismét kerek lett a világ. Nekilátott a csokroknak, így már jó, mindkettő páratlan számú rózsából áll. Az ilyen csokornak sem az átadóját, sem a készítőjét nem neveti ki senki.

– Szépek lettek? – kérdezte, amikor elkészült.

– Most azt kérem, tedd egybe őket.

Miközben a csokrokat összefogta, kikristályosodott bennem, hogy két páratlan szám összege páros. Ez az embereknél is így van valahogy. Nem gondolod, drágám? Rendben, nem folytatom, igazad van, otthon nem dolgozom, egyenleteket nem oldok meg, nem beszélek a föld rétegeiről, és szófordulatokkal sem untatlak. Ne haragudj, de hisz tudhatod, ezek csupán szakmai ártalmak. Ilyenkor bólintottál. Én meg tartottam magam az ígéretemhez, néha egy hétig, valamikor egy napig, de előfordult, hogy csak ideig-óráig. De nem tudtam ellene mit tenni. Kiszámíthatatlanul törtek rám a késői felismerések, megvilágosodások.

Emlékszel, amikor középiskolás rokonodat matematikából korrepetáltam a halmazok témájában? Nagyon megfogtak a közös és a kiegészítő halmazok. Napokon keresztül azokon elmélkedtem, személyi és társadalmi viszonyokat véltem felfedezni bennük. Azon tanakodtam, ha mi ketten halmazok lennénk, akkor mennyi közösnek kellene lenni bennünk, hogy neked is jó legyen?

Egyszer kérdezted, hogy miért foglalkozom olyan dolgokkal, amiket általános iskolában tanultam. Kérdésedet összehúzott szemöldökkel mélyítetted:

– Unatkozol mellettem?

– Már hogy unatkoznék, drágám, egyszerűen ilyen sokára kezdem megérteni, megszeretni ezeket a dolgokat.

Közben azon töprengtem, hogy a megértés és a megszeretés egymásutánisága véletlen-e? Megérteni, megszeretni? Ez a két szó foglalta le következő napjaimat. Ilyenekből akár ki is olvashattad volna, hogy a megértés, a megszeretés nálam valamilyen ok miatt később, lassabban következik be, mint másoknál. Nincs mit tagadni, alacsony frekvenciás vagyok. De te ilyenekre nem figyeltél. Téged nem érdekeltek az élet közvetett üzenetei, a rejtélyes mondatok. Te az egyenes beszédet, a tettet, a fizikalitást értékelted. Ez lehetett a te szakmai ártalmad?

A húszrózsás csokor átadását csak két ember nem látná szívesen, a virágboltos és a párodnak nevezett valaki. Ismerem a késői párok természetét, ismerősi és a munkahelyi köreimben van néhány. Nem tudják, de ők a halmazelmélet bizonytalanságában élnek. Egyszerre akarnak lenni kiegészítő és közös halmaz. Az érkezésük előtt beállt családi folyamatokba előbb finoman bekapcsolódnak, beszivárognak, majd ezekben is vezető szerepre törnek.

Az egyikük képes volt meggyőzni az anyát, hogy ne a gyerek megszokott játszóterére menjenek, hanem inkább vele együtt egy úgynevezett felnőttjátszótérre, ahol a felnőttek is játszhatnak. Ott neki is jó lesz, meg a gyereknek is, gondolta. Eszébe sem jutott, hogy a gyereknek legtöbbször nem a játszótér a fontos, hanem az ottani pajtások. Vagy ha a gyerek éppenséggel lovagolni szeret, másnap a késői pár fején Indiana Jones-kalap lesz, és hát ki szeretne jobban lovagolni, és ki imádná jobban a lovakat, mint éppen ő?! Megszűnnek a gyerekeddel való közös programok, és átalakulnak közössé, amibe a késői pár is belefér. Egy idő után pedig a gyerek már csak egy a lovaglók közül. Megeshet, hogy a késői párral mész lovagolni, ha a gyerek éppen nem érzi jól magát.

Olyan is előfordul, hogy egy elhagyott hobbiját életre kelti, szenvedélyesen középpontba állítja, bevonja a maradék családot, a közeli rokonokat és az ismerősöket. Az egyik ilyen késői pár egy ócska fényképezőgépet vett elő. Mondta, mennyire bántja, hogy azzal a géppel az árnyékot és a naplementét nem lehet jól lencsevégre kapni. Erre kapott fókuszáló lencsét, később új fényképezőgépet, amit a nappali szekrény tetején tart, hogy mindenki lássa. A család pedig az árnyékokról és a naplementéről beszél.

De hogy miért ilyenek a késői párok? Talán mert küzdenek a halmaz régi elemeivel és emlékeivel, több ember múltjával, a nőével, a gyerekeiével, a közeli rokonokéval, s közben a magukéval is. Küzdenek, pedig könnyen felfogható, hogy ami volt, az tőlük független, rájuk nem tartozik, az eredeti párok élete akkor kapcsolódott össze, amikor ők még a horizonton sem voltak. Tudnia kell mindenkinek, hogy neki mekkora a tere, mi a szerepe, és mit enged neki az élet késői vízuma.

A radír nem úgy működik a lélek lapjain, mint a füzetben. A nagy események nem a felszínen maradnak, hanem beleivódnak a lap belső szerkezetébe. Ha erővel akarjuk törölni, maga a lap sérül, az ember. És nincs olyan, hogy új lapot nyitunk. Egy embernek egy lapja van. Amolyan egylapos könyvecske.

Amikor a vázánkban látja a virágot, tudni fogja, miről szól. Jobban tudja, mint gondolnád. Felteszem, hogy az óvatlan időkben, még az első randevúitokon érdekességként megemlítetted, hogy a gyermekünk pont az esküvőnk tizedik évfordulóján született. Amikor a gyereket köszöntöd, mindenki tudja, hogy esküvőnknek is napfordulója van. Az esküvőnké, amelynek csodálatos hajtása az a bájos teremtmény, aki most tízéves lett.

Majd csöngetek a kapun, kezemben a virágcsokor. Húsz szál rózsa. Szavak nélkül nyújtom át, te átveszed, megköszönöd, mosolyogsz, párás lehet a gyönyörű szemed, megpuszilhatsz, át is ölelhetnél.

A vázánkba tett csokrot majd késő este szemügyre veszed közelről. Megszámolod a szálakat, igen, húsz rózsa, tizenöt vörös és öt fehér. Kitalálod a rózsák színének mondanivalóját. Okos lány vagy, mindig tudtam. Figyelj csak! Mondtam már, hogy két páratlan szám összege mindig páros? Rendben, igazad van, otthon nem dolgozom, nem oldok meg egyenleteket, nem beszélek a föld rétegeiről és szófordulatokkal sem untatlak.

A virág mellettem utazik. Velem együtt huszonegyen vagyunk a kocsiban, örülhet a virágos. Vajon a gyerek egyedül jön le, vagy te fogsz ajtót nyitni? Reszketek, remeg a térdem, a hátamon egy kis csermely folyik, a csokor mellett villogni kezd a telefon.

– Apa, ma ne gyere értem, nem vagyunk otthon.
– Hogyhogy, drágám?
– Kitaláltunk egy remek programot, eljöttünk lovagolni.
– És délután?
– Akkor is itt maradunk, fényképeket csinálunk a lovakról naplementekor.
– Ezt a szamárságot ki találta ki?
– Anyáék. Ez a szülinapi ajándékom.
– És a húsz rózsa?
– Nem tíz?
– Figyelj, kicsim, te tudod azt, hogy két páratlan szám összege páros?
– Igen, apa, azt már vettük.
– Nos, drágám, tudd meg, hogy ez csak a matematikában igaz. Az életben nem.

RŐHRIG ESZTER

TÜKRÖK

Gastroscopia. Ez állt az orvosi beutalón. Scopia: látás. Látni fogják, mi mozog, mi nem működik a belekben, gyomorban, májban, vesében, van-e valahol sejtburjánzás. Az ő torkán soha semmit nem lehetett lenyomni. Altatást kért. Viszolygott attól, hogy a fájdalommentességért cserébe elveszik az öntudatát, és nem látja, nem érzi, mit tesznek vele, ezért hosszú évekig halogatta a döntést.

Eric kikelt magából, azt mondta, az európai országokban már régen nem alkalmazzák ezt a barbár módszert, ablakon kidobott pénz, és különben sincs semmi baja.

Éva eldöntötte, hogy végigcsinálja. Benne volt a korban, kedvezményes belépők, félárú mozijegy, harmadárú közlekedési bérlet járt neki, ami számára azt jelentette, hogy nincs sok ideje hátra.

Észrevette a ráncokat a nyakán, szájszegletében az árkokat, hasán az elernyedt kötőszövetet. Napokig nem mozdult ki, nem kelt fel az ágyából, figyelte magán a betegség és a halál előjeleit. Remélte, a vizsgálat, majd a tumordiagnózis, vagyis a sors eligazgatja azt, ami még hátravan. A várakozás napjaiban hol az arcát, hol a testét vizsgálta a fürdőszobatükörben, hol pedig a városban sétált hosszú kilométereket, és nézegette a fehérneműs kirakatokban a fekete csipke melltartókat és -bugyikat. Néhány napja elkezdte festeni a szemét, a szempilláját és a szemöldökét. Gyakrabban járt kozmetikushoz. Elment egy másik könyvelőhöz, aki megígérte, hogy néhány év múlva felszámolja a vállalkozását.

Elérkezett a vizsgálat napja. Kora tavasz, verőfény, kék ég. Tizenhetes villamos. Majdnem egy órával előbb érkezett. Az orvosi rendelő a hajdani katonai amfiteátrummal szemben volt, egy olyan negyedben, ahol a lakók gondot fordítottak arra, hogy a múlt és a jelen összepasszoljon. Színes, földszintes, manzárdszobás házakat építettek a még felismerhető barokk formavilágával. Összevissza torlódtak az építmények, és megörült, amikor felfedezett egy kis teret. Közepén kéken erezett négy szürke gömbmellet látott, bimbóikból vízsugarak lövelltek lágyan, s hulltak alá.

A klinika szomszédságában lakatlan ház állt. A század elején épülhetett. Kiskocsma kerthelyiséggel, aztán jött a háború, később felaprózták kislakásokra, utána lebuj, étterem és trafik lett, most pedig minden valahai alkotóelemét, bomlásának minden rétegét felkínálta az arra járónak. A ház eladó, két ügynökség telefonszámát is felmázolták a falakra. Éva felhívta mind a kettőt, s megtudta, hogy aki megveszi, annak le kell bontania az épületeket, és mindaz, ami az idő, a pusztulás útját készült beteljesíteni, a földbe lesz döngölve. Fél év múlva ismét visszatért erre a helyszínre. A megroggyant tető alatt a padlást fedő falécek legyezőszerűen szétnyíltak, a fa és a tégla közötti lyukakat helyenként fekete, rózsaszín viaszosvászonnal, másutt gyűrött rongyokkal tömködték el azok, akik itt átmeneti hajlékot találtak, de már ők is elmentek innen. A terrakotta színű festék, bár itt-ott lemállott, a mediterráneumba ragadta a képzeletet. Az ajtók véznák, enyhén bedőltek, és olcsó vaspánttal voltak lelakatolva.

Még sokáig itt állt volna, de most be kellett lépnie a szemközti épületbe, amely a régi városnegyed hangulatát szerette volna visszahozni. A négy tömzsi saroktorony talán az itteni katonai amfiteátrum ihletésére került ide. A régi-régi oroszlánok vadszagát érezte az orrában, fülében dörömbölt hörgésük, amikor a néhol földszintes, másutt emeletes épület liftjébe lépett, és megnyomta az ötödik emeleti gombot, hogy a harmadikon elhelyezkedő rendelőbe jusson. Az épület stilizált oszlopcsarnokot és kis kopár udvart rejtett. A szemközti, pusztuló ház eleven ereje porrá zúzta ezt az ómódi modernséget.

A magánrendelőben a személyzet udvariatlan volt, és hamar kezébe nyomták a még a vizsgálat előtt kiegyenlítendő számlát. Az altatóorvos eldarálta, most mi fog történni, de nem mondta meg, milyen szert fognak intravénásan belécsepegtetni. A kémlelőtükröt bizonyára belerakták a testébe, aztán kivették onnan, Éva nem látott és nem érzett semmit a művelet alatt, ami többhavi félretett pénzébe került.

Eric és a fehér baseballsapkás Idomenea már várták, sőt szinte elfoglalták a főorvos asszony kicsi kabinetjét, leültek az egyetlen berendezési tárgyra, a vizsgálóasztalra, és érzékeltették, hogy nem hisznek a további hókuszpókuszokban, elégedjen meg ez a közepes vásárlóerejű klientúrára szakosodott klinika azzal a pénzzel, amit most kaptak. Hónapok teltek el, mire Éva elég bátorságot érzett, hogy elkérje a leletet. Kiderült, igaza volt Ericnek és Idomeneának, sőt a tudta és a beleegyezése nélkül szövetmintákat is vettek, amivel tovább növelték a nekik fizetendő összeget.

Most kiléptek a klinikáról, és elhatározták, hogy megünneplik Éva vizsgálatát. A Szatyor bárnál leszálltak a villamosról. Évának nem fűlött a foga hozzá. Nem szerette a bár nevét, noha egy háború előtti, akkoriban divatos írótól származott ez az elnevezés. Ráadásul a két legcsúfabb magyar dupla mássalhangzó is jogot követelt magának ebben a slampos szóban. Eric egy különleges borfajtát választott, rossz néven vette, hogy nem azt kapta, amit rendelt, aztán kihoztak egy kicsivel jobbat, de amire áhítozott, azt a minőséget itt hiába várta. A bútor ócska és kényelmetlen volt, az asztal és a szék is bicegett, most ez volt az új divat.

A következő hónapokban többször elment az óbudai klinikával szemközti házhoz. Ezzel egy időben elkezdett visszajárni a Paulay Ede utca egyik butikjához.

Éva angyalruhának nevezte el magában azokat az áttetszően finom anyagokból készített ruhákat, amelyeket fejetlen fababákra adva kizárólag a kirakat sarkába állított a tervező, Evelyne, a butik tulajdonosa. Ebben az üzletben nem volt sem tükör, sem próbafülke. A ruhák mérték után, megrendelésre készültek, a vendégek bíztak a tervezőben, de ha valaki mégis látni akarta a testére gombostűzött munkadarabot, Evelyne hátraszaladt, és a helyiség végéből, a függöny mögül előhozott egy finoman metszett, ovális tonett-tükröt, és maga elé tartotta.

Sóvárgott utána, de soha nem volt rá pénze, hogy megvegye valamelyik különleges anyagú, színű, lebegő szabású műalkotást. Valójában úgy érezte, az ő élete túlságosan földhözragadt, nem üti meg azt a minőséget, amelyben élve már jogosult lenne e ruhák bármelyikének viselésére. Megnevezhetetlen rokonszenvet érzett a butikosnő iránt. A titokzatos elegancia elérhetetlen volt számára, de belelátott Evelyne életébe anélkül, hogy bármit is tudott volna róla. Rendszeresen nézegette a kirakatot, főleg este, amikor az üzlet zárva volt. Damildróton derengtek a fülbevalók a kivilágított, mindig patyolattiszta üveg mögött. A színes csecsebecsék a bizánci kor fülledt erotikáját juttatták az eszébe.

Egyszer felhívta Evelyne-t telefonon, mert összejött a pénze az egyik zölden irizáló kövekkel díszített, antik hatású fülbevalóra. Evelyne sajnálkozott, hogy nem tud bejönni, mert beteg a macskája, és ápolásra szorul. Ez a macska agyon volt kényeztetve, éveken át a pult mögött hevert egy bélelt kosárban a nő lábánál, és Éva egyetlenegyszer nem látta megmozdulni. Végül előbb a macska hunyt el tumorban, aztán a butikosnő is; hamvait szétszórták az óbudai temetőben. A néhai üzlet kirakatát és ajtaját fehér csomagolópapírral vonták be, hosszú ideig nem is sejtette, hogy nem festés, nem átrendezés, nem új tulajdonos miatt, hanem mert a nő már nincsen életben.

Annyira hiányozni kezdett neki Evelyne földöntúli világa, hogy elhatározta, utánajár, mi történhetett vele, de nem tudott meg semmit. Közben a csomagolópapír lekerült a kirakatról, és feltárult előtte a helyiség üresen, kibelezve, mindössze egy ócska lábtörlő volt középre hajítva a kőre. A csatlakozóaljzatok nélkül láthatóvá váltak a falak tövében a tátogó szájú konnektorok. A mennyezet alá illesztett, virág formájú spotlámpákat leszerelték. Az egykor kézzel kötött sapkákkal, kesztyűkkel, batikolt sálakkal, hímzett erszényekkel telerakott félköríves pult volt a helyiség egyetlen fix tereleme.

Éva több mint egy évig járt vissza a csupasz falakhoz, és nézte a butik élettelen, fehér testét. Egy különösen meleg nyári napon nyitva találta az üzlet melletti férfiszabóság ajtaját, nem volt bent vevő, és Éva belépett, mert remélte, hátha a tulajdonos ismeri Evelyne-t. Gyanútlanul azt gondolta, Evelyne Amerikában van, mert több hollywoodi filmnek is ő volt a divattervezője, híres sztárok ölelgetik, ezt látta korábban néhány fotón, a falra rajzszögezve a butik egy hátsó szegletében.

Csak arra volt kíváncsi, mikor jön haza, mikor tér vissza az üzletbe. Az ikerbutik amúgy is régóta foglalkoztatta. A két üzlet előtt kőből faragott parkolóbóják sorakoztak, akár egy tengeri kikötő partján. Megmagyarázhatatlan érzéki hiány fogta el. Kikötőbak, kötél, hurok, csomó, egy utolsó csobbanás, aztán hal- és hínárillat... azt gondolta, hogy a „port blessé de l'amour", a szerelem felsebzett kikötőjében áll, ahogy a költőnő írta...

A férfiszabóság díszei évek óta változatlanok, az első pillantásra hétköznapinak tűnő tárgyak mintha most valami rejtett üzenetet hordoztak volna. Nagy, ovális óraszámlap volt a plafonon, amelyen némán surrantak előre a fekete mutatók. A kirakatban egy század eleji, óriás tenyerébe illő, tömör, fém szabóolló volt, két szára között egy centiméterkígyó siklott át. Ez az olló sosem mozdult, nem vágta el az idő, sem a moirák fonalát. Balról jobbra kanyarodó gyöngyházkagylóból kiszaggatott gombok. Elképzelte, hány és hány szétlyuggatott kagyló heverhet a távoli szigetországban, ahol ez a puhatestű él. Régen, amikor a villamosokon még volt kalauz, szöges jegylyukasztójuk csattogott, mint az olló, és hullottak alá a jegyekből kirepülő, pici fehér papírszemcsék az olajjal bekent padlóra. A tahiti gyöngyházkagyló mellett gombok, anyagminták, egy ingnyak és két mandzsetta is, testetlenül lebegtek a kirakatban. Éva megtudta, hogy itt csak mértéket vesznek a zakóra, ingre, öltönyre, és a megrendelést aztán elküldik egy nápolyi céghez, ahol elkészítik a kívánt ruhadarabot. A férfi nyelve hamar megoldódott, s mindent elmesélt Evelyne-ről, mert, mint mondta, régóta ismerte, s aztán úgy hozta a véletlen, hogy egymás mellé került az üzletük. Evelyne-nek valaha volt egy férje, és nemegyszer a rendőrséget kellett kihívni, annyira összeverekedtek, a veszekedés hevében ripityára törték a berendezést. A szépséges nő porát elnyelte a levegő, a fény – és talán egy-két szemnyi az ő tüdejében is megtapadt.

Éva nem akarta megtudni, milyen közönséges élet rejlett a hajdan elegáns kirakat mögött. Rendszeresen meglátogatta az üres butikot, amelyet még most is minden este kivilágítottak, és ahol a régi időkből mindössze a félköríves pult maradt érintetlen. Éva szinte maga előtt látta Evelyne-t, aki gyakran e paraván mögött varrt vagy kötött, és ügyet sem vetett a csecsebecsék között válogató vevőkre, de mindig tudta, melyik pillanatban kell felállni, és eladni valami finom, drága holmit.

Az utcának ezen a szakaszán nem volt eleven élet. Az idő, a sors és az elmúlás rekvizitumai azonban befészkelték magukat Éva emlékeibe. A két butikkal szemközt egy divatos és külföldi turistákkal dugig telt étterem üzemelt. Az egyik első retró dizájn a városban, berendezése és az olcsó kis kerámiavázákba tűzött, narancsszínű gerberák az Alföldi papucsos, szimatszatyros hetvenes évek életérzését idézték azoknak, akik akkor voltak fiatalok. Évának eszébe jutott az a negyven évvel ezelőtti nyári délután, amikor egyetemista társával cseh tornacipőket adtak el a sportbizományiban, és éppen be akartak ülni a Csendesbe, hogy a pénzt elverjék, amikor özönvízeső szakadt a nyakukba. Éva lekapta Alföldi papucsát a lábáról, és mezítláb futott végig a Dohány utcán, a Tanács körúton át az Astoriáig. Lábát mintha a víz áramlása emelte volna föl és le, nem érzett soha olyan bársonyos simogatást a bokáján, mint akkor. Farmerja, kockás inge testére tapadt, hosszú haja hátára simult, és az arcán csíkokban folyt végig az eső. Mindenki fedél alá húzódott, hirtelen tágas lett a város.

Az egyik késő őszi napon Éva felfedezte, hogy a butikban készülődés folyik. A bal oldali falat zöldes eozin színűre maratott fémlemezekkel borították be, a bejárattól jobbra régimódi fafiókokat, sötét színű könyvespolcokat szögeltek rézsútosan a falra. Alattuk a harmincas évek kishivatalnok-lakásaiban használatos, majd a háború után pártfunkcionárius enteriőrökbe került alacsony rakodószekrények álltak. Elkezdődött az új bérlő berendezkedése. Éva várta, mikor lesz kész, milyen lesz az összkép, és mit fognak majd itt árulni, az Artelli nápolyi férfiruha-manufaktúra pesti üzlete mellett. Tovább lépegetett az utcán, és hamarosan megpillantotta az elmúlt hetekben még épségben állott századfordulós bérház romjait és egy óriási markológépet, amelyik éppen pihent. Ez a ház az Andrássy út egyik műemlék épületéhez támaszkodott több mint száz évig. Itt régen mesteremberek, tímárok, bőrdíszművesek, asztalosok és módos kereskedők laktak.

A három-négy emeletes házakat felújították, ezt meg lebontották, egy milliárdos befektető vette meg a kicsi telket, és irodaházat, luxuslakásokat fognak emelni rá. Az összedöntött épületben egyetlen berendezési tárgyat, bútort nem hagytak. Itt-ott vashuzalokon csüngő habarcsrögök jelezték a megsemmisülés és a születés közötti átmeneti állapotot.

GÉCZI JÁNOS

| részlet |

LEVÉLREGÉNY

Az állandó felügyeletre és mindennapos ápolásra szoruló Sütő Eta aszalt szilva méretűre töpörödött, kilencvenéves asszony, aki magányosan él fél évtizede maradék bútorai és fogyatkozó holmijai – dísztárgyak, könyvek, ruhák, főzési alkalmatosságok és kötegnyi dobozban tárolt levél – között a veszprémi Életöröm és Napfény Öregek Otthonában, pontosan tíz, cserépben gondozott, ugyancsak koros, éppen ezért formáját vesztett növénnyel együtt (a növények számát az ablakpárkány hossza határozta meg, ezeket más rakodóhely híján nem lehet mozdítani), az elmúlt hónapokban új kórságra lelt. Betegsége annyi, hogy szüntelenül fázik.

A nyár közepével, rekkenő melegben jelentkezett először a fogvacogás. A párás hőség ellenére hideggé váltak és törékennyé dermedtek a végtagjai, aztán az orra, a füle, majd az arca, a teljes feje; végül egész testét rázta a hideg, annyira, hogy magára kellett húznia a téli, kapucnis köpenyét, s plédbe burkolózva kifeküdnie a második emeleti egyszobás lakása szobához illően kicsi erkélyének napozóágyába, a tűző fényre. A kései kánikulában. De ez nem javított az állapotán. Ezek után valamennyi napját a hidegben töltötte. Szeptemberrel állandósult az érzete, s nem csupán rövidebb időkre, hanem folyton-folyvást meleg ruhákba burkolózott, októbertől már a zárt folyosón sem sétált, miként azt délelőttönként és délutánonként mindaddig tette, hiszen a legkisebb levegőmozgásra dideregni kezdett. A tél beálltától az ágyában maradt, ujjait, a csuklóját, a bokáját a paplan alatt tornáztatta, s ahogy befejezte a vérkeringést pezsdítő gyakorlatokat, újra elkezdte azokat. Déli-sarki a hideg, mondogatja, ezzel fekszik és ébred mindenkor, holott látja, ha a félhomályban kinyitja a szemét, hogy kinn az ablakon túl egészen világos és derült, bizonyosan fagypont feletti a hőmérséklet. Semmire sincs magyarázat, semminek sincs már oka. Olyan az időjárás, mint ilyen tájon évvel, tíz évvel vagy kilencven évvel korábban is volt. A hatalmas párnáról, amelyen a fejét nyugtatja, kilát az ablakon, ellát a várig. A püspöki palota és a körötte hegyesen égre meredő három templomtorony, balra a tűztorony fehér építménye foszlékony, kékes párába ágyazódik, de a várfal alatt húzódó völgy, miként a tornyok csúcsa is, fényben fürdik.

– Pokoli ez a hideg – motyogja.

– Aludjon még! Betakarom. – Eta tudja, milyen válasz születik a csupán önmagának szóló megjegyzésére. Menten visszazárja a szemét. Karjait a mellén összefonva a hónaljába dugja mindkét kézfejét.

Ez az a város, amely délután ötkor megdermed, és fagyba merevedik reggel hétig. A Bakony mindig túlhűti a várost, amelyben senki sem él már, aki akkor is élt, amikor Eta végre a város lakójának tudta magát. Hideg település, egészében olyan jeges, mint apró nőteste. Úgy véli, együtt kövülnek meg a mínusz fokokban, s együtt is fognak a télben feldarabolódni, szétporladni. Hogy a farkasordító hideg hamarosan végső állapotába jut, arra a szétmorzsolódásból, darabjaira hullásából következtet.

Szertehullunk – rögzíti, de ápolója ezt szerencséjére nem hallhatja, így elmarad a korholás. Ha rossz gondolatait kimondja, megrovás lesz a következménye.

Ekként kezdődött a nap, s majd ilyenformán fog befejeződni.

A hetvenezer lakosú város ébredezik, s Eta, akinek van története, visszaalszik. A város, amely alig száz év alatt változott néhány ezres településből behemót helységgé – miközben szükségtelenné vált, hogy bárki, ha találkozik valakivel, köszönjék is neki, mert több ismeretlen él és sürgölődik benne, mint ismerős –, rég megfeledkezett azokról, akik várossá nevelték, a Kopácsy, a Cholnoky, az Óvádi vagy a Ruppert családról, de még a köznépet oktató és gyámolító angolkisasszonyokról, illetve a jutasi altisztképzőről is, amely a hanyatló céhes ipar és gabonapiac leváltásáért, a hadiipar megjelenéséért, sőt a katonai repülőtér megépüléséért, továbbá számos cselédlány anyává tételéért felel. És mit sem tud arról, hogy mellette vagy ötszáz évig fennmaradt egy tekintélyes római villagazdaság, amelynek mára a neve feledésbe merült, s immár Balácapusztaként ismerik. S hogy az ormon magasodó várat germán lovagok alapították, és kelet–nyugatnak tájolták a Szent Mihályról elnevezett templomot, amelyhez püspökséget is adtak, de az idejükben jó, ha háromszáz ember fért el a terein és épületeiben, mert nem éltek a környékén többen, ennyit kellett vészidőben befogadnia. A régi épületek helyén újak épültek, némelyik falából ki-kikukkant egy befalazott angyalfej vagy oroszlánfő, hogy csodálkozó szemmel nézzék, mivé változik a világ. Eta szereti ezt a várost, hiszen a sajátja, s amikor teheti, ablakkal bekeretezett részletét úgy nézi, mintha színes poszter megfigyelésébe merülne.

Ahogy Eta abbahagyja a város figyelését, az utcák benépesednek. Az otthon felé gyalogol az a fiatal férfi, aki napi munkáját az idősek között kezdi, hattól nyolcig ránéz a haldoklókra, kitapintja a mélyen alvók pulzusát, ellenőrzi a nővérek rögzítette vérnyomásadatokat, gyógyszereket ír fel, és akiknek kérdésük vannak, azokkal beszélget keveset, hogy szavakkal megnyugtassa őket, vagy hogy csillapító injekciót döfjön a karjukba. Nemrégen él és dolgozik a városban, kezdő, a rangsor legaljára sorolt orvos a kórházban, és mellékállást vállalt, hogy egyről kettőre jusson.

A délelőtti ápolónők és az idősgondozók várják. Eta felügyelője megigazítja az agg asszonyon a plédet, a műanyag rekeszekbe belehelyezi a színes pasztillákat, és a dobozt ápoltja éjjeliszekrényére, kézügybe helyezi, majd átmegy az emelet többi, neki jutott öregéhez, s megismétel minden mozdulatot. Nyolckor érkezik a reggeli, arra még nem szükséges készülnie.

Sem a jóképű doktor, sem a középkora végét morzsolgató, egyre zsörtölődőbbé, töröttebbé váló ápolónő nem tudja, mi zajlik Etában. Eta ott folytatja az életét, ahol abbahagyta, az ébrenlét és az álom határán kószál, s hogy az egyikből áttéved a másikba, vagy fordítva, maga sem akarja tudni, miféle valóságban, miféle képzelt világban tévelyegve múlnak a percei. Ebben a pillanatban mind a doktor, mind az ápolónő jelen van abban a térben, amelyben Eta is tartózkodik – éppenséggel Etán belül. Alakjaikban testesül mindaz az ábránd, vágyálom, remény, amelyek Etában fogantak, születtek és nőttek fel. Igaz, Eta nem tudja, s ha tudná, akkor sem érdekelné, hogy ennek az orvosnak van egy számára megközelíthetetlen élete, albérlettel, feljegyzésekkel, kanülökkel és félaléltan hallgatott zenedarabokkal, köztük Chopin mazurkáival és polonézeivel, amelyekért egykoron Eta is rajongott, de csak koncertelőadásban, még ha bakelitlemezről hallgatva is, s hogy annak a fonnyadt asszonynak, aki minden harmadik napon sorstársai mellett róla is gondoskodik, most az

a legnagyobb kérdése, hogy miként vásárolja össze azt a halom alapanyagot, amelyből olcsón előállíthatja a családi menüt karácsonykor.

Hogy együtt járják a veszprémi lépcsőket könnyeden, fiatalosan és kacagástól kísérve, azt Eta is csak akkor tudná, ha képes lenne visszaemlékezni ébredése után az álmára. De miként a legtöbb ember, ő sem képes az álmait emlékezetébe idézni. Több a gondja ébrenléte eseményeivel: a dereka fölé csúszott, rátekeredett hálóing kibogozása, a vizelés bonyodalmai, a háromszög alakú ömlesztett sajt falatokra darabolása, a ruhadarabok fölvétele, a nehézkesen lebonyolítható délutáni alvás vagy az elolvasandó könyvek közüli választás olyan feladatok elé állítják, amelyek nem tűrnek meg maguk mellett másról való gondolatokat.

A ködfüggönyt feljebb húzza a város fölött a reggel. A templomok falai kontúrjukhoz jutnak, már csupán a tornyok megnyújtott gúla alakú tetői burkolóznak párába. A szőke orvos mögött autóbuszra váró tinilányok súgnak össze, ott lépdel előttük tovább, s fordul be a sarkon az ismeretlenségbe bíborban, bársonyban a herceg, széles a válla, keskeny a csípője, feszül a felsőtestén az ing, izmos a karja, vádlija, hiába is fedi nadrág, pompás; olyan a mozgása, hogy meglátszik abban, gyönyörűséges szerető. Ifiasszony veti össze őt a férjével, tekintete méretet vesz idomairól, s ő nem vesztese az összehasonlításnak. Okos is, bölcs is, s a szája, ha nem is nyílik vallomásos szókra, csókolni való. Még az olyan ápolónőknek is, mint Edina, aki Eta mellett strázsál, összerándul a méhe, megkeményedik a melle, ha megáll a közelében, és elmagyarázza, miként érdemes a lappadt kari vénát vérvételhez megszúrni.

Szükségem mutatkozott arra – mondja mellékesen Eta az orvosnak ama tucatnyi levél kapcsán lezajló beszélgetésben, amikor megkérdezi tőle, jól gondolja-e, miként a pszichológusnő kollégája, hogy ő a gyöngybetűs üzenetek szerzője –, hogy Sanyi leveleit megírjam.

A fülke reggelre üresen áll. A hídfő sziklájába vájt üregből éjjel leemelik a Mária-szobrot, s olyan, mint a felállított, kék zománcú fürdőkád. A székesegyház mellett lakó idős kanonokot, Charlemagnét telefonon ébreszti a hírrel az újságíró. Helyi asszony, szemfüles, és élénken foglalkoztatja a hitélet. Azt mondja, talán ha egy hete tűnt el az emberméretnél kisebb, színesre mázolt gipszszobor. Az eredeti, amely porcelánból volt öntve, a II. világháború idején pusztult el, s ezt fényképek alapján, egy nyugaton élő atléta pénzén 1997. május 12-én állították be a sziklaüregbe, amely a lourdes-i Madonna barlangját idézi a beavatottaknak. Charlemagne lediktálja a közleményt az újságírónőnek. Szűz Mária szobra védte a hidat, a várost, és üdvözölte a településre északnyugatról érkezőket. Félő, Mária nem oltalmazza tovább a várost. Sajnos, ismét üresen áll a fülke. Nem tudható, mi történt, valakinek szüksége van-e rá, vagy megsemmisíteni akarják, ám a szobor eltűnésével újabb űr keletkezik Veszprém városában. A magyar nép Mária népe, országunk Mária országa. E kegyszobor emléket, tiszteletet, hitet, védelmet jelent. Amennyiben rosszindulatból távolították el, úgy azzal emlékeket sért és az emberek hitét tiporja meg az elkövető. Hiszem azonban azt, hogy előbb-utóbb újra ott fog állni a Szűzanya szobra a hídra vezető út mellett, és akár közadakozásból, akár egyéni felajánlásból a keletkezett hiány megszűnik, satöbbi, satöbbi.

Saját álma ébresztette. Eta az álmait nem szenvedi, mert vég nélkül megvalósulnak. Nem is érti. Mi baja a magyarok nagyasszonyával, a szegényeket, elesetteket, öregeket istápoló Szűz Máriával?

Az eperfa lombja ráfekszik a palatetőre. Ügyesen átmászik, és felkapaszkodik a tűzfalra, azon üldögél, nézi a szomszéd kerteket, macskákat, kutyákat. Süt a nap, és a magasban igazán jól érzi magát. Amikor mezítláb rálép a palára, tudja, kikap az anyjától. Ki fog kapni. Vég-

re megjelenik Dezső bátyja, aki felmegy érte, de megvan annak az ára: ha valamikor rántott hús lesz ebédre, átadja a maga hússzeletét. Amúgy, ha az anyja hívja, rögvest aláereszkedik, csúszva, a gallyig, s két kezével belekapaszkodva aláereszkedik a keményre döngölt földre.

Az eperfán gyűrűhinta lóg, és egy nyújtó, amelyen lélegzetet elállító gyakorlatokat végez, s tavasztól őszig használja. Igyekszik követni a piactéren olykor megjelenő mutatványosok produkcióját, a szomszéd gyerekek felismerik a mozdulatokat, azonosítják és kacagnak. Néha azt mondják, hogy hú!

Az ágya csaknem érintetlen. Talán szét sem bontották, s nem is fektették bele. A bőrével érzi, teljes testével tapasztalja, hogy a fekhelye hibátlan. Feje alatt degeszre tömött párna, gyűrődés, ránc, redő a lepedőn egyetlen sem, a paplanja vasalt lenvászon, könnyű, a hátát nem dörzsöli. Hever a halmok, a síkok, a domborulatok és a gödrök fölött súlytalanul, nem húzódik mélyedés a tarkója alatt, sem a vállánál, a könyökénél, sem pedig a fenekénél. Az utóbbi hónapokban angyalnyivá apadt a teste, ha vízre fektetnék, a felszínén akkor sem hagyna nyomot. A nővérek egyike mellette van, amíg el nem alszik, s figyeli az ágyánál, amikor megébred. A gyógyszereit tartja a kezében. Ott a víz, hogy könnyebben csússzanak le a torkon. A nővér gyűrűje vagy a gyűrű köve hozzákoccan a pohár falához.

Érzi a nyerskövekből összehordott halom és a hozzávezető ösvény oldalait szegélyező, embermagas kőfalak napközben begyűjtött melegét. Sanyi tudja, tartja az irányt, gyalogosan közelítik meg az illír fejedelmi sírt. A legszebb nyarukba ébred, éppen elérik kirándulásuk célját. Három lányuk, Hermina, Edina, Évi elöl, a halom tetejéről nézik, mennyire kék a tenger. Katalógust készítenek a színekről: berlini, topáz, búzavirág, katáng, Klein, román, gleccserkék meg ilyesmik. Este majd előadják. Sanyi odatámasztja hátát a fél asztallapnyi kövekből emelt falhoz, a hosszú résből szikladarab pördül ki, csilingelve pattog alá. A kövecses talajra hullik, visszapattan, majd lelassulva hozzákoccan a fénytől, esőtől, széltől mattá fakult, minden durvaságtól, repedéstől, dudortól, éltől megszabadított, fóka formájú kősziklához. Megszólal a tengeri szörnyeteg méretű sziklatömb. Magas, mennyei hangon, egyetlenegy, kitartott hangfekvéssel. Karikába görbített favágó fűrész, ha hegedű vonója érinti. Gyerekként, cirkuszban, bohóctól hallja ezt a hangot, terjedelmes másodpercekig tart, már-már belefér a végtelen. A Magasságos szól, állítja, hogy a világmindenségnek létezik harmóniája, s az érzékelhető és érthető, magyarázza Sanyinak a szigeten. Az hallatszik ide, a betegágyig.

Nem nyitja meg a szemét. Figyel. Nem akarja tudni, a nővérek melyike áll mellette, kezében pasztillákkal, pohárnyi vízzel. De a rá felügyelő derűje, magabiztossága, a fény pirosa a szemhéjon beléhatol a testébe, s ez izgatja. Ingerült, nincs nap, hogy ne az lenne, ha megpillantja és tekintetével azonosítja Herminát. Vagy Évit, vagy Edinát. A ruhájuk nem egyforma, hanem azonos. Egyes-egyedül az arcuk különbözik, és a hangjuk, ha nagyon odafigyel az ember. Ha rádióból beszélnének, a hangjuk megkülönböztethetetlen volna. Az egyik énekes, a másik táncos, a harmadik semmire se vitte. Bennük is van cirkuszos vér. Sanyi hisztériának nevezi mindezt. A gondoskodásukban ugyancsak megegyeznek. A régen különböző dolgokból álló világ minden részében hasonló kezd lenni, ha kinéz az ablakon, nem hársat, tölgyet, égert, füzet lát, csak fát, ha belekanalaz a hús-, a brokkolikrém-, a gulyás-, a borsó- vagy a legényfogó levesbe, pusztán a lét érzi a szájában, amelyik nagyon sós vagy csípős, vagy pusztán íztelen.

Elnyeli-e a hatalmas fotel? A plüss bordó színe felhabzsolja apró teste fakóságát. Az akarat sehol, amely arra ösztökélné, hogy kikászálódjon az ágyból, az ajtót szélesre tárja, és kilépjen az erkélyre, meglocsolja a violákat. A matracon marad, pedig nem jó azon lenni, felfekvések, tudja régről, de hát annyi mindent tud már, azt is, hogy ami hasznos, abból semmit sem tart be, keservesebb betartani, mint nem teljesíteni. Nyitja a szemét, a plafonból résnyit lát a résre nyitott szemhéjak közül, azt, ha az. Jó reggelt, suttogja a nővér, jó reggelt, válaszol, és leoltja a szemét. Ennyi elég mára. Nyögdécsel, oldalára fordul. Ha megértik a kérését, azt kuncogás jelzi, s rögvest oldalához nyúl, megtámasztja egy kar. Hermináé az. Hermina jut mára.

Az öregotthon alapjában véve hotel, de ha úgy akarod, panzió, főzhetsz magadra. Edina, te sosem tudtál megtanulni főzni. Hiszen arra vágytál, hogy nyugalomban élj, meglegyen a kényelmed, élvezzed a napok folyását. Apa nélkül nem jó neked egyedül. Tudod-e egyáltalán, hogyan készül a jó tükörtojás?

Az egyetlen, ami nem vakít. Mindegyiket szereti ugyan, s ez meglátszik az öltözékén, az általa ruházottakén ugyancsak, miként a lakásán is, de ha választania szükséges, azt választja, ami nem szín, csak éppen a színek közé sorolják. Legyen bármilyen a megvilágítás, a fehéret tartja megfelelőnek, az nem kihívó, de mégis karaktert kölcsönöz annak, amit beborít. Elegáns, mértéket adó. S a tulajdonságai is karakterrel rendelkeznek, mással szemben van szaga, tapintása, íze. Behunyt szemmel kiválasztja, ha az ujjai közé fehér anyag kerül, ha beletúr a mosott ruhába, hogy kihúzza a halomból a vasalni valót, mérget vesz rá, biztos a választása. Sanyi szerint azonban a mérgek színe is fehér.

Ahogy belép, megbizonyosodhatna felőle, de nem érzi szükségesnek, tudja, hogy tetőtől talpig fehérben van. Nem köszön, erőteljes koppantás után megnyitja az ajtót, hogy ellenőrizze, nem zárták-e éjszakára kulcsra, aztán belép. Nesztelenül közelít, az ágy a célpont, kíméletesen, nehogy zavarja vagy zavarba hozza. Érzi, közeleg a ragyogás, hozzá érkezik a keményített szövet, a tisztaságillat.

Élre vasalt nadrág, ing, köpeny, s alattuk ugyanolyan színű alsónemű – nem nyitja meg a szemét, egyéb érzékszervei révén tapasztalja, Sanyi közeledik. Azt hiszi, a teste nem jelez a világnak. Az orvosi tekintet elől azonban nem rejthető el, ahogyan megremegnek a viaszos, apró kézujjai, a körömlapokon új árnyaltra talál, megváltozik a fény. A takaró alatt mozdulatlan a töpörödött test, s a párnán heverő fejet elborító, kibontott hajtömeg egyetlen szála sem rezdül. Az öregek sajátosságát, miszerint ha elesettségüket közszemlére kívánják tenni, tetszhalottnak mutatkoznak, jól ismeri, s azt is, hogy ilyenkor, ha hozzájuk ér, ráhelyezi a csuklóra a mutatóujját, hogy kitapintsa az érverést, már az érintés pillanata előtt jelzi a test, hogy érzékeli, hozzá fognak érni, s nem a tapintás következtében rezzen meg a bőr, rándul össze a kézfej. Jó reggelt, mondja, de nem vár választ. Elég, hogy uralja a helyzetet, nem akar mást, többet.

Időt hagy számára, hogy Sanyiként távozzon.

Igen! Egy pohár víz, amennyit megitat. Tizenhat korty. Pont. A folyosóról vagy az udvarról beszivárog a reggeli szaga.

Miután 1985. szeptember 30-án utoljára bezárja maga mögött a könyvtár termét, és a kulcsot a gondosan aláírt jegyzőkönyvvel együtt átadja a munkahelyi – már csak egykori – vezetőjének, arról beszél, mennyire unja a helyiséget, amelyben dolgozott. Egyedül. Látogatója

hébe-hóba, ha volt, a könyvtár, ami életforma, többé nem létezik. De végtére is, az élete a családban zajlik az övéivel, s itt csupán az idejét tölti. A könyvtár asszonya nyugdíjba vonul.

A szobából, amely könyvek tárolóhelyeként egzisztál, sokat megjegyezni nem érdemes. A falakhoz állított polcok, huszonnyolc centiméter magas rekeszek, egy zárható szekrény, fémlemezből, de üveges ajtóval, egy asztal, az övé. Két másik, székekkel, az olvasóknak. Ezeken az asztalokon felhalmozott könyvkötegek, olykor hetekig mozdítatlanul. A visszahozott vagy tartósan kölcsönzött könyveké. Usinszkij, Makarenko, Lazurszkij, Ventcely, Sackij, Blonszkij balra, Ferrière, Claparède, Bovet, Freinet középen, jobbra a társadalom ideológusai. És a filozófusok. A sörgyár téglafala alig két méterre húzódik az egyetem épületétől. Ez a kizárólagos kifogása a munkahelyével. A két ablakot fehérre mázolt rács védi a betolakodóktól, akiknek a behatoláshoz először meg kellene mászniuk vagy az egyetem magas kerítését, vagy átóvatoskodni a sörgyár rakodómunkásaitól zajos udvarán ahhoz, hogy lefűrészeljék a betonvasból hegesztett rácsozatot. Az ablaktáblákat befelé nyithatóvá alakítják akkor, amikor megalapítják az intézeti könyvtárat. A könyvállomány gyarapítása a főiskola, majd az abból kifejlődő egyetem számára minden évben nehézségekbe ütközik, s minduntalan átmeneti megoldásokra kényszerülnek. Többnyire a gyűjtemény neve változik meg, az összetétele pedig a selejtezés következtében alakul át. Volt pedagógiai könyvtár, felnőttképzési szakgyűjtemény, aztán szakképzési állomány, mígnem az egyetem a frissiben megalakított intézet elnevezéséhez illeszti, és neveléstudományi kézikönyvtárrá szűkül. A főiskola arculatának megfelelően az idegen nyelvű része francia nyelvű kiadványokból áll, a grenoble-i testvérintézmény ötévenként esedékes ajándékát itt deponálják, ő katalogizálja, és helyezi a polcokra. Tisztában van azzal, hogy nem franciatanári diplomájának, hanem a nyelvtudásának köszönheti a státuszát. Túl azon, hogy a városi notabilitások magasan kvalifikáltnak tekintendő feleségeit mind-mind könyvtárosi álláshoz juttatják. Nyugdíjba vonulásával, amely majdnem egybeesik a kommunizmus végnapjaival, ha az intézeti karácsonyi ünnepségre meghívják, s elfogadja az invitálást, mindig kerít alkalmat rá, hogy bemenjen az alig hatszor hatos, 54-es számot viselő terembe. Elüldögél a régi asztala mellett, a székén. A széken az a párna, amelyet mindig használt. Rossz volt s az is maradt a dereka. Igaz, olykor a főiskolai tanszék vezetője is igénybe veszi a párnát, de hogy mire, arról nem beszél.

Az ujjal nem tud mit kezdeni. Sanyi ujjával. Látja, hogy milyen, s látja, hogy az. Van róla testi tapasztalata, pontos, mint minden, amit a szervezete megismert. Az ujjat, a férfiujjat, amelynek a hátán erős szőrszálak nőnek, s onnan a nehéz testi munka sem tünteti el, a csupa ránc bőrrel behúzott, egymáshoz rafináltan passzított csontpálcikákból felépülő, százfajta mutatványra alkalmas apró testdarabot azonban teljes egészében eltakarja a mondat. Egy mondat, amelynek hiába, hogy az a feladata, nyelvi eszközként másra nincs is lehetősége, mint hogy megvilágítsa, beszéddé alakítsa az ujjat, azt, amely az arcával érintkezett akkor, amikor a szándék odaparancsolta, majd elrebbent. Felemelkedett. Viszszavonódott tőle, mivel már nincs az ajka és a pofacsontja közötti ujjbegynyi bőrfelületen feladata, megtörtént az érintés, nos, az ujjról, a mondat takarása miatt, nem tud semmit. Magába bugyolálja a sebesült, tökéletességét elvesztett testrészt a mondat fehér gézpólyája. Mindig is viszolygott a szavaktól: azóta, hogy férje nyomában Budapestről Veszprémbe érkezett, s kiderült a városról, hogy nem olyan, amilyen szavakkal leírták számára. A jövő, ha jelenné változik, mindig más, mint amilyennek ígérte magát.

A test tapasztalata és a test tapasztalatát elmondó mondatok jelentése egymástól eltérő. A valóság és a nyelvi megjelenése különbözik, mintha a sík két oldaláról egymásra fekvő, azonos árnyék vetülne, a beszéd nem, csakis a test képes érzékeltetni a világ rendjét. A dolgok együttállásáról az ujj nyilatkozni képes. A szavakkal megfestett kép hamis. A szó mindent tönkretesz, nem képes azt sem fölismerni, ami a megszületése pillanatában összerombolódik, a világ úgy omlik magába, hogy se a zaja, se a pora nem hallatszik át a nyelvi megvalósulásába. Rémes. Az emlékeket, a végső igazságokat a test tárolja.

Aki belépett a szobájába, az ügyeletes orvos, de az az ember, az érintése után, amikor szétfoszlott a pillanat, s az orvossal együtt az ajtón át eltávozik, az az ember, aki kilép, és maga után elengedi a kilincset, az Sanyi.

Biztos, hogy jól számol? Olykor téveszt. Visszafelé nem megy. A páros számok sem. De sorjában hibátlanul.

A fal tetején olykor madár tűnik fel. Legtöbbször rigó. Ritkábban csuszka, széncinege. A szárnyas jószágok a kart befoglaló kertben élnek, erre csupán akkor jönnek, ha a Teremtő a magasból fénnyel önti le a téglákat. De az árnyék térdnél soha nincs alacsonyabban. Minden térdig árnyékban marad ezen az egyetemen.

Létráról bámulják a pohos sörgyári férfiak. A fiatalabbak férfiasak. Könnyen fölemelik a magafajtát, aztán megszeretgetik. A városi legények mind nőket emelgetnek, ki bír nagyobbat, az a győztes. Büszkék e súlyemelésükre. A középkorúak meghasasodnak, szaguk lesz, fanyar, az idősebbek külvárosi figurákká vedlenek, és nemcsak a gyárban isznak, esténként kocsmába járnak, ahol csupán a pultnál lehet italt rendelni. Nézik, hogy mit csinál. Soha nem adja jelét annak, hogy észrevenné őket. Nem a köreiből valók. Hagyja, nézzék. Kihegyezi a ceruzáit, jobbra teszi az A-sokat, balra a B-seket, átszámolja a merev kartotéklapokat, amelyekre hétfőnként felírta a teendőket, telefonál, átsétál az irodistákhoz, maga mögött gondosan kulcsra zárja az ajtót. A könyvállomány féltett érték. Az asztal jobb sarkában, a banklámpa talpán hevernek a felakasztható táblák, azok egyikét függeszti az ajtóba vert szögre, hogy a bejelentés nélkül érkező látogató tudja, hány perc múlva érkezik vissza. Majd ha visszatér, a szétnyitott, de teljesen sohasem feltárt ablak elé ráncigálja az évek alatt elszürkült függönyt, pedig nem szíveli, ha a szobában nem mozog a levegő. A könyveknek nem tesz jót sem a nagy meleg, sem a huzat. Az álló levegőben inkább érezhető a malátaszag, mint ha mozog. A sörgyár szaga városnegyedszerte érzékelhető, s ez az édeskés, inkább kellemetlen, mint kellemes szag, származzék bárhonnan is, élete későbbi szakaszaiban is felidézi a magányosan végzett, megbecsülést nem nyújtó munkát. Robotos, tartja magáról, mindvégig.

Terv szerint kel. Ha reggel van, feldereng az ablak, a szobában kivilágosodik. Az ágy fehérre mázolt masszív bútor, a hatvanas években készült franciaágynak, négy éve lett elfűrészelve egyszemélyesre, ugyancsak kivilágosodik. Igaz, azt is elhatározza, nem tegnap, jóval korábban, sokkal nagyobb betegségbe hulltában, hogy meghal, aztán a sok-sok idő összehordja mindazokat az eseményeket, fordulatokat, érzéseket, sejtéseket, pillanatokat és dolgokat, eseteket, amelyek egykoron elhagyták. Vele lesznek majd akkor is, amikor feltámad. De mindez később, az univerzum idejéhez mérten ugyan nem sokkal, de csakis azután, hogy megreggeledik, és felkászálódik. Ez a plánum. Ehelyett meglepi a téglafal a madaraival és a kukkolókkal, a könyvtárdoh. Elkezdenek összegyűlni a rég felejtett percek. Mindenfélék, akad köztük jó, de van közöttük gonosz, pusztító is elég.

Nem gazdagszik, hanem kiürül a múlt. A hatvanas években benne él a tegnapban, a hetvenesekben csak napjai akadnak, a nyolcvanas évektől fogva az előző napok semmitmondóvá válnak. Kilencvenesek még hagyján. Aztán már semmi sincs belőlük. Az egyik őszi hétfővel, amikor nincs levél a főbejárat előtt álló japánakácon, megjönnek az üres hetek, hónapok s legvégül az évek. Nem létezik egyéb, mint a négy fal közé vackolódó jelen idő és a régmúlt, az is a kisgyermekkortól a lányok születéséig. Érzi, könnyebbé válik a történet. A saját története. Van, hogy tudja, az archoz, az utcához, a nyárhoz esemény tartozik, de idővel mindegyik csupaszabbá válik. Légüres térbe kerül, amikor belelapoz a szakácskönyvébe, megnézi a német utazás fényképeit, vagy rápillant a karórára, amelyekről semmi sem jut eszébe.

Az ágy keretbe foglalja a testet. Lécfoglalata a korpusznak. A fehérnek erős fényben nincsenek árnyalatai.

Aztán ott áll mellette, teljes egészében látja, mintha színházban, amit éjszaka álmodik magának. Jelenetek, egyértelműek, mint a szavak. A fiút, Sanyit, fiúként. Ahogyan eddig sohasem. Húszévesnél fiatalabbnak mindeddig nem látta. Most itt vesztegel mellette, a fejpárnát is megigazítaná, ha nem tartaná vissza a félsz. Sanyi fél öregasszonyhoz vagy a tollal tömött vánkosához érni?

NOI ÉS ÉN

HARAG ANITA

SZÉKESFEHÉRVÁRTÓL NYUGATRA

Tégladarabok, törött mosdókagyló, por. Mintha valami becsapódott volna a fürdőszobába, lyukat törve a tetőn. Körbenézek, törmeléken kívül semmit nem látok, csak egy döglött madarat. Hogy kerül ide egy döglött madár? Balkáni gerle. Reggelenként egy balkáni gerle huhogására ébredek. Azt kívánom, dögöljön meg. Aztán azt, hogy mégse. Hiányozna a hangja, ha nem lenne. Megszoktam. Amíg nem ismertem a nevét, nem tudtam megkülönböztetni a galamboktól. Az egyik szomszéd mondta, hogy hívják.

Az egész ház egy romhalmaz. A bejárati ajtó nehezen nyílik, a három zárban akad a kulcs, alig lehet csavarni, mindig félek, hogy beletörik. Nem értem, István miért zárkózott be ennyire, mit féltett ebben a vityillóban. Nagyszoba, konyha, fürdőszoba, a vécé hátul van az udvaron. Utálok odamenni, büdös van, és nagy, barna, potrohos pókok lógnak a falról. Inkább leguggolok a ház mögé pisilni, ha nem látja senki. Ádám szerint jó, hogy ilyen, el lehet vonulni, viszi magával a kisseprűt, lesöpri a pókokat. A hátam mögé áll, együtt nézzük a beszakadt tetőt. A törött mosdókagylón és az egyben maradt kádon kívül nincs más itt. Mi a franc, kérdezi, és lassan a törmelék közé lép. Közelebb megy a lyukhoz, felnéz. Szép napunk lesz, tiszta az idő, mondja. Nem nevetek.

Három hete ide járunk hétvégeken. Szombat hajnalban autóba ülünk, és késő este érünk haza. Az első hétvégén még itt aludtunk, hoztam ágyneműt, Ádámnak egy plusz kispárnát is, mert éjszaka forgolódás közben viszi magával. Nem tudtam aludni abban az ágyban, ahol nemrég még István feküdt. Egész éjjel forgolódtam. Olyan korán jövünk, hogy az autópályán még alig jár kocsi, gyorsan leérünk, hazafelé pedig az esti csúcsforgalom előtt vagy után indulunk.

Nem tudom, mit kell kezdeni egy beszakadt tetővel. Ádám a lyukba bámul, aztán az előtte heverő tégladarabokra. Ő sem tudja, mit csináljunk. Ácsot hívjunk? Minek? Nem akarunk itt maradni. Eladni sem lehet, ki venné meg ezt az isten háta mögötti házat. A kert romokban, a kerítés egy erősebb szélrohamtól kidől, most meg még a tető is. Nem emlékszem viharra a múlt hétről, a kertben egyben maradt a sóderkupac, a fákról egy gally sem hiányzik. A nagyszobába megyek a táskámért, a heverőn hagytam, a bézsszínű kanapén jól látszik, hol ült sokat István, ott sötétebb a kárpit. A táskámból kiveszem a pogácsát és a termoszban hozott kávét, a konyhába viszem. Két hete műanyag tányérokat hoztunk, ne kelljen István repedezett porcelánjait használni. Nem akarok azokból a tányérokból enni, azokból a poharakból inni, amikből ő evett és ivott.

Kérsz pogácsát?, kiabálok Ádámnak a fürdőszobába. Aha, válaszolja, mindjárt megyek. A kávét műanyag poharakba öntöm, magamnak egy kicsit kevesebbet. Szeretem ezt a termoszt, órákig meleg marad a kávé. Felemelem a poharat, kicsit még gőzölög. Leülök az asztalhoz, két különböző szék van hozzá, az egyik sötétbar-

na fa, a másik fehér műanyag. Beleharapok a pogácsába. Hallom, hogy Ádám matat valamit a fürdőszobában, aztán egyre közelebb érnek a léptei. Pogácsát ne vegyünk ott többet, mondom. Miért, kérdezi. Mintha egy hete vettük volna, olyan rágós. Elhúzza a száját. De azért ehető, teszem hozzá gyorsan. Egyél.

Ma a nappalit akartuk rendbe tenni. Kipakolni a szekrényből István ruháit, zsákokba tenni, elvinni a Vöröskeresztnek, vagy kidobni, ami már menthetetlenül elnyűtt. Befejezem az evést, a morzsákat a tenyerembe söpröm, és a kukához viszem. Nekiállok a nappalinak, Ádám a fürdőszobából pakolja ki a törmeléket egy fekete szemeteszsákba, de az túl vékony, a nagyobb darabok szétszaggatják, és a földre szóródik a már korábban belesepert por is. A büdös kurva életbe, mondja. Felsöpröm, mondom, indulok a lapátért, de utánam szól, nem kell. Majd később.

A szekrény tele van ruhákkal. Két kupacot csinálok, szemét, Vöröskereszt. A szemét kupaca sokkal nagyobb. István olyan holmikat őrizgetett, amik már teljesen kifakultak, a régen élénkzöld csíkos pólón halványan látszik a csíkok váltakozása, egy nadrágnak teljesen kikopott az ülepe, megvarrni sem érdemes. Szemét, szemét. Megszagolom az egyik pulóvert. Reflex, otthon is így válogatom mosás előtt a ruhákat. Enyhén érezni István szagát. Nem tudom, pár év múlva emlékezni fogok-e erre a szagra. Nem parfümé, szappané, amit a háztartási boltban lehet venni, jellegzetes, keveredik a dohánnyal, a szekrényszaggal. Talán el kéne tenni az egyik normális pólót. Nézem a két kupacot, csináljak-e harmadikat. Végül a pulóvert a vöröskeresztes kupacba dobom.

Valaki van a kapu előtt, mondja Ádám. Nincs rajta póló, vörös a mellkasa, és fénylik az izzadságtól. Odamegy az ablakhoz, kinéz. Valamelyik csöves szomszéd, mondja. Odasétálok én is, egy férfi áll a kapuban, integet. A kezemben lévő ruhát a kanapé karfájára teszem, és a bejárati ajtóhoz megyek. Jó napot! Kezit csókolom, válaszolja az öreg. Hatvanas, közelebb a hetvenhez, mint a hatvanhoz, hiányzik elöl a foga. Miben segíthetek? Maga az István lánya? Bólintok. Sokat mesélt ám magáról, mindig mondta, mennyire büszke a nagylányára, aki fent él Budapesten. Hazudik, azonnal tudom. István biztosan nem mesélt rólam semmit. Miben segíthetek, kérdezem meg újra. Itt lakom a szomszéd utcában, mutatja. Jobbra a harmadikban. Az apja nem mesélt rólam soha? Kőszeghi László. Hával. A Lacika. Rázom a fejem. Hát az baj. Nagyon nagy baj. Tudja, kedves, az apjának kölcsönadtam pár éve egy hűtőgépet. Beko. Most, hogy meghalt az öreg, kérném vissza, úgyis csak kölcsönben volt nála. Itt csak Hausmeister hűtő van, az is nagyon régi, válaszolom. Ja, Hausmeister, az! Arra gondoltam. Beko a mienk otthon. A férfi rám néz, nem mozdul. Vár. Az arca jobb oldalán van egy heg, többéves lehet, fehér. Nem tudom, Istvánnak mióta van meg ez a hűtője. Vagy hogy kitől kapta. Rendben, mondom. Elviheti. Nagyon köszönöm, kedves, délután jövök érte.

Mit akart, kérdezi Ádám. Még mindig az ablakban áll. A hűtőt, válaszolom. A hűtőt? Mármint megvenni? Nem, elvinni. Azt mondja, az övé. Csak kölcsönben volt. Odamegyek a résnyire nyitott hűtőhöz. Nincs benne semmi, csak egy feles pohár félig megtöltve sóval. Még első nap pakoltuk ki, mindent kidobtunk belőle, megromlott zacskós tejet, kolbászt, margarint. És mit mondtál, kérdezi. Vigye, ha akarja. Visszahajtom a hűtőt. Nekünk úgysem kell. És nem is érdekel. Nem szól semmit, visszamegy a fürdőszobába. Felveszem a kanapé karfáján hagyott pólót, nézem a két kupacot, majd a szemétkupacba dobom.

Két hete egy néni jött be a bejárati ajtón, nem is kopogott. Éppen a konyhát tettük rendbe, Ádám tartotta a kukát, én a lejárt kakaót, molyos lisztet dobáltam bele a szekrényből. Az alacsony, vörösre festett hajú és szemöldökű néni a szomszédban lakik, sokat járt Istvánhoz, néha hozott a maradékukból. Legalábbis ezt mondta. A férjével egyedül élnek, mindig egy nagy családnyi adagot főz, nem tudja megszokni már több éve, hogy a gyerekek kirepültek. Sok marad, abból szokott adni. Két hete pár szem pogácsát hozott, biztos elfáradtunk a sok pakolásban, mondta. Szörnyű, hogy ilyen fiatalon. Nagyon jó barátok voltunk, az apja nagyon jó ember. Leültünk az étkezőasztalhoz. Milyen érdekes, mondta, én itt szoktam ülni, éppen itt, ahova maga most leültetett, az apja pedig ott, ahol maga ül. Hiába, apja lánya. Sokat beszélt, főleg arról, milyen nehéz itt élni, nincs orvos a közelben, csak a szomszéd faluban, a gyár is messze van, ő már hatvannégy éves, de még mindig beteszik éjszakai műszakba is, ha úgy adódik. Sokszor adódik úgy. Legalább fél órát beszélt, Ádám közben a kertben pakolt. Fél óra után kinyögte a néni, hogy a tűzhelyet még tőle kapta az öreg.

Istvánt mindenki öregnek hívja, pedig ennél a néninél és Lacikánál is fiatalabb volt. Pakolom a ruhákat, a nyakán szakadt, fehér póló, elszürkült trikó. István nagyon lerobbant az elmúlt években, három éve láttam utoljára, már akkor is borzasztóan nézett ki. Áradt a bőréből az a jellegzetes, szúrós szag, ami az alkoholistákból szokott. A vörös szemöldökű néni nekiadta ugyan a tűzhelyet, de ha nekünk nem kell, akkor elvinné. Épp most döglött be az övék otthon. Ezt mondta. A tűzhely alig működik, ezeket a típusokat már életveszélyesnek nyilvánították. Vigye, ha akarja. Ötezer forintot sem érhet. Még aznap este jöttek a férjével, egy alacsony, pocakos férfival, kikötötték a gázról a tűzhelyet, és vitték, elöl a férj, hátul a néni, akinek nem emlékszem a nevére.

Dél körül befejezem a ruhák pakolását. A vöröskeresztes kisebb kupac lett, mint a szemété. A fürdőszobába megyek, hová tetted a szemeteszsákot, kérdezem Ádámtól. Tessék, nyújtja, megcsapja az orrom a dezodor illata. Átölelem, megsimogatom a meztelen hátát, nedves marad utána a tenyerem. Gyorsan veszi a levegőt, szorosan hozzábújok, lassan belélegzek, kilélegzek, mire ő is lassan belélegzik, kilélegzik. Sok van még hátra, kérdezem. Ennyi, mutat a sarokba sepert törmelékre. Talált egy ládát, abba dobálja a nagyobb darabokat, és amikor megtelik, kiviszi a ház oldalához a sóderkupac mellé. Nem vagy éhes, kérdezem. Én mindjárt végzek, már csak a ruhákat kell bepakolnom a zsákokba. Először ezt be akarom fejezni, válaszolja, lehet, hogy csak délután eszem. Hova dobtad a madarat, kérdezem. Nem válaszol. Megpuszilja a számat, folytatja a pakolást.

Visszasétálok a nappaliba. Tépek a zsákból, pakolni kezdem a ruhákat. A vöröskeresztes csak egy zsák, a szemét öt. Ez lehet István összes ruhája. Soha nem dobta ki őket, mindegyiket eltette, semmit nem dobunk ki, ezt mondogatta. Nekem is, amikor ki akartam dobni a tisztára nyalt tejfölös dobozt gyerekkoromban. Mindig nekem adta a végét, szerettem üresen a tejfölt. A mustárt is. Néha, amikor hazajött a bevásárlásból, egy hetvengrammos mustáros tubust vett elő a szatyorból, és úgy, hogy anyu ne lássa, nekem adta. Lecsavartam a kupakját, és nyomtam a számba a mustárt. Vasból van a gyomrod, mondta ilyenkor István. Az üres tejfölös dobozokat, paradicsomkonzerveket kiöblítette, és a műhelyébe vitte, horgokat, szögeket tárolt benne. Nem dobott ki semmit. Itt lehet az összes ruhája, amit valaha hordott, ezekben a zsákokban. Azután, hogy nem nőtte ki őket. Csak öregkorában kezdett összemenni, mint a viszkóz ruhák, ha véletlenül hatvan fokon mosom ki őket.

A falhoz támasztom a zsákokat. A konyhába megyek, előveszem a dobozban hozott rizst és húst, műanyag tányérra szedek belőle. Nem ülök az asztalhoz, visszamegyek a nappaliba. A szekrények kész vannak, a vitrinből már tettem el régi porcelánt, ami még István anyjáé volt. Kinyitom a komódot, lepedők vannak benne, elszíneződött lepedők. A komód tetején pár fénykép. István a ház előtt széles vigyorral, fiatal, negyvenes. Alig ismerem meg képről a házat. Anyuval Székesfehérváron maradtunk a válás után. Úgy emlékszem, sírtam, amikor István elköltözött ide, Székesfehérvártól harminc kilométerre nyugatra. Már akkor is sokat ivott, többször jött haza részegen, mint józanul, ilyenkor furcsán ködös volt a tekintete, egyenesen a szobába ment, és ledőlt az ágyra. Felmásztam a derekára, fülemet a hátához nyomtam, és hallgattam, ahogy horkol. Ujjamat a bordái közé fúrtam, vártam, felébred-e rá. Nem ébredt. A másik kép az esküvői fotójuk, a többihez képest díszesebb keretben, indaszerűség fut végig rajta. Még két fekete-fehér kép van kitéve, és egy régi színes fotó rólam egy piros hintán. Nem emlékszem erre a piros hintára. Az egyik fekete-fehér képen a nagyanyám van huszonévesen, akit sosem láttam. A másikon egy férfi, akit nem ismerek. Talán valamelyik bátyja, István volt közülük a legfiatalabb. Otthon nem volt kitéve, nem emlékszem, hogy a régi fényképek között valaha is láttam volna ezt az embert. A panelban sok kép volt rólam és anyuról, az egyiken egymást nézzük, nevetünk. Anyu nagyon szerette azt a képet. Most Pesten van, a könyvespolc mellett lóg a falon. A parfümje is félig tele van a szekrényben, már sárgán elszíneződött a kupakja. Elhoztam anyu egyik kedvenc ruháját is, jól áll, de nem veszem fel soha. Az anyué.

Ádám újabb láda törmeléket visz ki az udvarra, a szemetesbe dobom a műanyag tányért. Néhány rizsszem a földre szóródik, felszedegetem őket. Ádám beszélget valakivel odakint. Kimegyek, nem szeret idegenekkel beszélgetni. Éppen azt meséli, hogy beszakadt a tető. Beszakadt, kérdez vissza a férfi. Be. Mi sem értjük, hogyan. Jó napot, köszönök. Nem láttak semmit?, kérdezem. Nem volt vihar? Vihar? Hát volt vihar, válaszolja a férfi, a madaraim megkergültek kicsit, tudja, van pár madaram, gerlém, de akkor is érdekes ez. Magától nem szakad be egy tető. Bólogatunk, Ádám vállára teszem a kezemet. Elnézést kér, és bemegy a házba. Kegyed Barbara, ugye? Bara, válaszolom. Bara, igen. Sokat jártunk össze az apjával ám. Kártyáztunk, beszélgettünk. Néztük azt a régi tévét. Tudja, az a tévé már semmire sem jó, meg kell rúgni, hogy bekapcsoljon, néha zizis a kép is. A hang is akadozik, olyan gépszerűvé változik, tudja. A múltkor éppen néztük a meccset, amikor a kép zizis lett, a hang meg torz, és nem tudtuk, hogy éljenzést hallunk, tapsvihart, vagy csak a tévé szórakozik. Mit szeretne, vágok közbe. Hát, ha már így rákérdezett, szeretném elkérni a tévét. Úgysem jó már az semmire, a távkapcsoló sem működik rendesen, csak foglalja a helyet, én meg örülnék, emlékeztetne Pistára. A kapuhoz sétálok, kinyitom, a férfi bejön, mond valamit, de nem figyelek. Kint maradok a kerítés mellett, fúj a szél, megnyalom a számat. Gyerekkoromban olyan sokszor nyaltam a számat, hogy teljesen kipirosodott körülötte a bőr. Tévével a kezében jön vissza a férfi, és mielőtt kimegy, azt mondja, örül, hogy azok a dögkeselyűk nem vitték el még a tévét is. Hogy érti, kérdezem. Hát láttam. A múlt héten Borsa jött át, Borsa, tudja, a vörös, vagy Erzsike, ha úgy tetszik, meg a férje, most meg a Lacika. Dögkeselyűk, ismétli meg, és a tévével a kezében kimegy a kapun.

Becsukom utána az ajtót. Még a nevét sem tudom. Legyen Lacika kettő. Az ajtó mellett törött tükör lóg a falon, repedés fut végig rajta keresztben. Nézem az arcomat. Gyerekként szerettem a vastag számat, egyenes orromat, kék szememet. Anyu is szerette István vastag

száját, egyenes orrát és kék szemét. Örült, hogy ezt a tengerkék szemet örököltem. Most már se nem szeretem, se nem gyűlölöm, hogy ennyire hasonlítok rá. Néha sajnálom, hogy nem anyu barna szemét örököltem. Csak a szeplős orrom olyan, mint az övé.

Visszamegyek a nappaliba, pakolom a lepedőket. Néhány lepedőn azonosíthatatlan barnás foltok látszanak. Tépek a szemeteszsákból, belegyűröm őket, aztán a falhoz támasztom a többi mellé. Borsa Erzsinek hívják a vörös szemöldökű nőt, aki hozta a pogácsát. A Borsa vajon a lánykori vagy a férjezett neve. Négy éve, amikor eljegyeztük egymást Ádámmal, még nem akartam felvenni a nevét. Meg akartam tartani a sajátomat. Petrovics Barbara, apa Petrovics István, anya Szigetkúti Magdolna. Végül két éve, amikor összeházasodtunk, mégis felvettem. Előveszem a táskámból a személyimet. Boda Barbara. Boda Ádám felesége. Néha így gondolok magamra, hogy nemcsak Barbara vagyok, hanem valaki felesége is. Így utal rám Ádám idegenek előtt. A feleségem. A férjem. A gyerekünket, ha lesz, Bodának fogják hívni, nem Boda-Petrovicsnak. Erről a házasságkötésünk előtt nyilatkoznunk kellett. Ádám többször megkérdezte, biztos vagyok-e benne. Biztos.

A vörös szemöldökű néninek, vagyis Erzsikének, elmeséltem, hogy el akarjuk adni a házat. Ledöbbent, pár másodpercig nem bírt megszólalni. El... eladni? Ezt a házat? Nem fogja azt megvenni senki, mondta. Ki venné meg, kérdezte. Valószínűleg senki, válaszoltam, de egy próbát megér. Erzsike csak ingatta a fejét, aztán elment. A lyukkal a tetőn már nem fogom tudni eladni. Pénzt nem akarok beletenni. Ádámmal meg kell beszélnem még, de ő is már csak túl akar lenni ezen az egészen. Még egyszer jövünk ide, ha jövünk egyáltalán.

Találok egy pólót a kanapé alatt. Három éve, amikor eljöttünk meglátogatni Istvánt a születésnapján, ez a póló volt rajta. Hoztunk bort, Ádámnak alkoholmentes sört. Lelkiismeret-furdalásom volt. Jöttünk a régi hetesen, és arra gondoltam, előző évben látogattam meg Istvánt utoljára. Akkor is a születésnapján. István sosem akart meglátogatni minket Pesten. Nyitva volt a kapu, bementünk, Ádám hozta a szatyrokat, én a nyolcszeletes tortát. Oroszkrém. Az ajtó zárva volt, hiába kopogtunk. Lepakoltunk a bejárat elé, megkerestem Istvánt a telefonban, tegnap beszéltünk utoljára. Tudta, hogy jövünk. Kicsengett, de nem vette fel. A bejárati ajtóhoz nyomtam a fülemet, hátha meghallom, ahogy csörög. Nem hallottam. Sétáltam az utcán, le a végéig, aztán vissza a kapuhoz. Ádám a bejárati ajtó előtt ült a lépcsőn. Negyven perc múlva bukkant fel István, csak iszogattak a haverokkal, ünnepeltek, elrepült az idő. Megesik. A házban nem tudtam lepakolni a jénaiban hozott lasagnét, az asztal és a pult tele volt mosatlan tányérral, poharakkal és üres üvegekkel. Csak lökd arrébb, mondta István azon a kásás, gombócos hangján. Ádám mindig megsimogatta a hátamat vagy a karomat, amikor elment mellettem, miközben pakoltunk. Az üvegeket kidobtuk a kukába, vagy a kuka mellé tettük sorban, amikor már nem fértek bele. Ki ne dobjátok, kiabálta István, ki ne dobjátok, semmit nem dobunk ki! Úgy csináltam, mint aki nem hallja, István pedig egy idő után a nappaliba ment. Pár hónap múlva még hívtam, jöjjön fel karácsonyozni, István el is fogadta, de végül aznap telefonált, hogy nem tud. Csőtörés. Minden kifogását ismertem már.

A pólót a szemétkupacba teszem. Bedugom a fejemet a fürdőszobaajtón, a szekrények készen vannak, mondom. Ádám éppen összesöpör, felkavarodik a por, megtelik vele a levegő. Én is mindjárt végzek, válaszolja, csak felsöprök, és kész. Menj ki, nagyon nagy itt a por. Visszasétálok a nappaliba. Leülök a kanapéra, keresztbe teszem a lábam. Nem oda ülök, ahol István szokott, hanem a másik oldalra. Üres a szoba. A csukott szekrényajtó mögött

nincsenek ruhák. A polcokon nincsenek tárgyak, a fényképek eltéve, még nem tudom, mit csináljak velük. Nincs itt a tévé, a távkapcsoló viszont ott van a dohányzóasztalon, Lacika kettő itt hagyta. Nincs itt István. A komódon másfél literes ásványvizes palack, félig tele. Már egy óra múlt, meg kellett volna innom. Ádám mindig rám szól, nem iszom eleget. Felállok, inni kezdem a már langyos vizet. Nem bírok többet inni, ki fogom hányni. De nem hányom, megiszom az egész üveggel.

A vöröskeresztes zsákot bepakoljuk a kocsiba, lekapcsoljuk az áramot, bezárjuk a pottyantós vécét. Nem zárom be a bejárati ajtót, majd jön Lacika kettő, és elviszi a távirányítót. Most már Lacika kettő fogja csapkodni a tenyerével, erőből nyomni hüvelykujjával az ormótlan gombokat, hogy váltson a tévé. Lacika egy sem vitte még el a hűtőt, ő is jön majd. Beülünk a kocsiba, Ádám nyakán egy sötét csík maradt mosakodás után. Benyálazom az ujjamat, letörlöm. Elindulunk, kikanyarodunk a főútra. Az új hetesen megyünk Pest felé.

JÓNÁS TAMÁS

KÖRFORGÁS

Nekem két év után már mindegy. Talán tízszer ennyi idő is eltelt, hogy nem találkoztunk. Nehezen találtam meg a házukat, átépítették a várost. Nem tudtam és nem értettem, miért éppen ebbe a városba költöztek vissza. Az udvaruk nagy és szokatlanul rendezett, újra volt pár szilvafájuk, gyerekkorunkban, Csernelyben harminc is talán. Használhatatlan, szúrós fák, azokra nem lehetett felmászni, a gyümölcsük is túl viaszos.

Három-négy család lakhatott az udvarban, csak a kutyák és macskák miatt gondoltam, annyian voltak, egyik sem zavartatta magát, észre se vettek. Rögtön a kapunál az egyik unokatestvérem vagy annak a fia egy tükörfényes BMW-t szerelt. Felismert, az anyjáért kiáltott. Idősebb nővérem lépett ki szinte azonnal az egyik ajtón. Csak húgom nincs.

– Miért nem szóltál, hogy jössz?

– Szóltam. Valakinek.

Bementünk a konyhába. Sokfajta étel illata kavargott a levegőben.

– Mindjárt kész a húsleves, jó sűrű.

Még fél kilenc se volt.

– Sietnünk kell, a vonat fél óra múlva indul.

– Megvetted már a jegyet? A Robika kocsija nem jó, több a baj vele, mint a haszon.

Haszon?

– Újnak néz ki.

– Csak a karosszéria miatt. Az a szakmája.

– A többiek?

Nem tudtam, kikre kérdezek, nem ismertem a családom. De lassan megjelentek a többiek. Kérdezték, miért jöttem, apu miatt, válaszoltam, a szobában van, sok szoba volt.

A legkisebb gyerek a rengeteg közül, talán lány, még a szájában cumi, elindult, hogy mutassa, merre kell mennem. Apámnak hamar elege lett a nagy családból, elnémult. Csak a gyerekekkel beszélt, velük is titkosan, mindig sejtelmes, ijesztő rejtélyeket mesélt, csak reméltem, ahogy az ijedt tekintetű kislány szemébe néztem, hogy öregségére megszelídült.

Édességeket, sok tábla csokit hoztam magammal, a kislány gyenge karjaiba pakoltam a válltáskámból, majd ő szétosztja. A földre ejtette mindet, a többi gyerek a halom köré guggolt.

Leültem apuval szemben. Nem szokott köszönni, én se köszöntem.

– Kérted, hogy…

Tudja ő, mit kért. Be se fejeztem. Körbenéztem. Ez lehet a legkisebb szoba. Apunak mindig a legkisebb szoba kellett. Üvegek sehol. Vagy szégyellte, hogy ivott, vagy kitakarítottak utána. Egyiknek se örültem. Nem szerette a fényképeket, mégis tele volt a szoba velük. Igaz, mindegyiken gyerekek, egyiket sem ismertem. Némelyiken rajta volt ő is, hátul, félig, véletlenül. Mi, a gyerekei, sehol.

– Mennünk kell.

Ahogy érte nyúltam, s megfogtam, majdnem kicsúszott a kezem közül, de furcsa módon nyugodt maradtam, erősebben szorítottam.

Hamar megjött a taxi, tettetett nyugalommal szóltam ki nővéremnek, hogy ne aggódjon, nem lesz semmi baj. Néhányan sírtak. Haragudtam rájuk, és szégyelltem a haragom. Még időben értünk az állomásra, jegyünk persze még nem volt. A pultnál egy jegyet kértem, de rögtön megkérdeztem a pénztárost, hogy apámnak is kell-e? Ránézett, nem kell. Hosszú út lesz, de szerencsére nem kell átszállni, majd Egerben busz, az majdnem a temetőig visz.

Anyám már tíz éve halott. Kereken tíz éve. Vagy mikor is halt meg? Csak a vonaton gondolkodtam el, hogy ezt direkt intéztem így, vagy tényleg a dolgaim alakították, amelyekről mindenki azt hitte, hogy olyan halaszthatatlanok. Író, költő – olyan hazugságnak tűnt a testvéreim szemében, amit ugyan minden gádzsó elhisz, de tudjuk mi azt, hogy ez alibi. Alibi? Alibi. Csak azt nem tudtam még egyelőre – akkor és azóta se –, hogy mire.

Untam az utat. Tizenhat éves koromig nagyon sokszor jártuk meg apámmal. Akkoriban még kényelmetlen, egybenyitott vagonok vitték az izgatott utasokat; a nyugati határvidék tiltott, gyanús – bőrkabátos rendőrök vizslatták az embereket. Apám nem törődött velük, hangosan beszélt mindig, de akkoriban kedvessége még áthallatszódott a dörgedelmein. Fél óra se telt bele, körbeálltak minket, és vitatkoztak apámmal, vagy kérdezgették, hogy ha ő szobafestő, miért utazik ilyen drága öltönyben, és ha megteheti, hogy ilyen drága öltönye van, miért nem az első osztályon utazik. Apám erre nem válaszolt, de én tudtam a választ, ott nem lenne közönsége, ott viselkedni kell. Ő meg munkásemberekhez volt szokva.

Ezen az úton se bőrkabátos spiclik, se izgatott nénik és bácsik, többnyire egyetemista fiatalok ültek némán, olvasgattak vagy a telefonjukat nyomogatták. Szerettem apámban, hogy nem tudott hozzászokni a mobiltelefonokhoz. Csak személyesen lehetett találkozni vele.

– Neked meg ez a szakmád.
– Nekem az – egyeztem bele.
– Hova kell ebbe beszélni?
– Mindegy, érzékeny a mikrofon.
Távol tartotta magától, mintha látnia kéne, mibe beszél.
– Ibolya, jól vagy?
– Apu, anyu altatásban van. Az orvossal beszélsz.

Egerben azért elüldögéltünk a restiben. Két-három kispálinka. Kellett. Tényleg kellett. A mobiltelefonom végig csörgött. Rezgett. A kabátzsebemben. Szerettem én is csendes lenni, de apám közelében ez nagyon furcsa dolog volt. Az ő anyja is úgy halt meg, hogy hangja már nem volt húsz-harminc éve. Mondott ugyan valamit néha, de senki nem értette. Aztán elütötte egy teherautó a tanácsháza előtt, átment rajta. Csontja se tört, de bevitték a biztonság kedvéért az ózdi kórházba, ahol megműtötték a hangszálain a daganatot, rák volt, meghalt.

Anyu a temető szélén temetődött el. Ha nem burjánzik el mellette a bokor, onnan rálátás lehetett volna az egész falura. Így is majdnem, csak az a ház, az az udvar nem látszódott, ahol gyakran ült, és ahogy nézte a templomot, a temetőhegyet, önkéntelenül is kimondta, ott fogok én pihenni.
– Azt mondtad, félsz a földtől.
– Csináljatok olyan sírt, hogy ne nyomjon agyon a föld.
Olyat csináltunk, de beomlott.

Lassan lépdeltem apámmal. Sokkal lassabban, mint ahogy szerettem volna. Izzadtam, pedig nem volt meleg. Szégyelltem anyám sírját, nem látogattam őt sem. Aki meghalt, meghalt. Nem törődtem vele. A szombathelyi kórházba se mentem be. Nem élte túl a műtétet, mit nézzek rajta? Aztán valahogy mégis túlélte. Akkor meglátogattam, de nehezeket kérdezett, nehezen, harmadnyi tüdővel.
– Eszel rendesen?
– Apád nem bánt?
– Van pénzetek?
– Jársz iskolába?
Nagyot sóhajtottam. Apu ilyeneket sose kérdezett.

– Itt vagyunk.
A sír mellett. Lihegtem volna, de uralkodtam a légszomjamon.
Kellemes, jó irányú szél fújt. A földre ejtettem az urnát, és rászórtam anyu sírjára apu hamvait. Ahogy kérte.

KÖTTER TAMÁS

RÉGI SZÉP IDŐK

A Művész azon kevés kávéház közé tartozik, amelyek ma ugyanabban az épületben működiknek, ahol egykor megnyitották. A háború után helyreállították a belső tereit, és még a nevét is megtarthatta. A késői biedermeier berendezés, a falakat takaró, aranymintákkal átszőtt sápadtsárga tapéta, a velencei tükrök és a hatalmas kristálycsillárok, a mindent belengő kávéillat, a kellemes félhomály és a vörös asztali lámpák nyugodt, régi időket idéző hangulatot árasztanak.

– A fiaim igazán remek emberek, de már alig-alig néhány szót tudnak magyarul, az unokáim még ennyit sem… Na mindegy, hagyjuk a fenébe a siránkozást, örüljünk egymásnak! Hiányoztatok ám, urak! – mondta Király, a hetvenes évei elején járó férfi. Rajta kívül két, vele nagyjából egyidős férfi, Ajtai Imre és Vassy Károly alkotta az asztaltársaságot. Előttük konyakos és vizes poharak sorakoztak. A teremben diszkrét félhomály uralkodott.

– Jó újra látni benneteket!

– Téged is, öregem… – Vassy nem tudta folytatni, köhögési roham szakította félbe a mondanivalóját. A feje kivörösödött az erőlködéstől, szeme könnybe lábadt, miközben megpróbálta elfojtani az ugatásra emlékeztető, egész testét rázó köhögést, amely csak nem akart alábbhagyni. Kénytelen volt szájára szorítani a zsebkendőjét, hogy a légcsövéből feltóduló slejmet ne köpje az asztalra. – Elnézést – szabadkozott társai előtt magas, sípoló hangon, amikor végre alábbhagyott a roham. Összehajtogatta a zsebkendőt, és a tiszta részével kitörölte szeméből a könnyet. – Elnézést – mondta még egyszer, most már nyugodtabb és mélyebb hangon. – Az orvosom azt mondja, le kellene tennem a cigarettát. De akkor meg mi marad az embernek?

– Igyál egy kis vizet! – tolta felé előzékenyen az egyik vizes poharat Király.

– Maradok a konyaknál, az legalább fertőtleníti a légutakat – mosolyodott el Vassy.

Nevettek, és koccintásra emelték a poharaikat.

A háború előtt, még akadémistaként, gyakran jártak a Művészbe, amely a környékbeli színházak és az Opera művészeinek kedvelt találkozóhelye volt. Ők pedig szerették a színésznőket. A háború alatt újra összehozta őket a sors, egy alakulatnál szolgáltak. Negyvenöt óta nem látták egymást, a találkozót Király szervezte.

– Sajnálom, hogy nem jöhettem előbb – mondta Király.

Király a nyilas hatalomátvétel után belépett a Szent László hadosztályba, a fegyverletétel Németországban érte, ott is esett amerikai fogságba. Hosszú hányattatás után végül Ausztráliában telepedett le. Építési vállalkozásba kezdett, ami sikeresnek bizonyult. Megházasodott, egy helyi nőt vett el, két gyerekük és hét unokájuk született. Nemrég vonult vissza az üzlettől, azóta utazással, vitorlázással és horgászattal ütötte agyon az időt. Amikor kiszabadult a hadifogságból, az

amerikai hatóságok felajánlották neki, hogy hazatérhet, de ő nem élt a lehetőséggel, megesküdött, hogy amíg az oroszok megszállva tartják Magyarországot, nem jön haza. És az oroszok csak nem akartak elmenni! Királynak negyvenhét évig kellett várnia, amíg végre újra a szülőföldjére léphetett. Kikiáltották a köztársaságot, megtartották az első szabad választásokat, mire az utolsó szovjet katona is elhagyta az országot. A másik két férfi itthon maradt. Bélistára kerültek, kitelepítették őket az ország egy-egy eldugott szegletébe. Hosszú időnek kellett eltelnie, amíg visszaküzdötték magukat Budapestre. Ajtai mérnökként, Vassy egy szövetkezet könyvelőjeként ment nyugdíjba.

– Emiatt ne emészd magad, megértjük – mondta Vassy.

– Hát akkor arra, hogy újra együtt vagyunk! – emelte magasra a poharát Király.

– Arra, hogy újra együtt vagyunk! – mondta a másik kettő.

Összekoccintották a poharaikat

– Halott bajtársainkra! – állt fel Vassy.

– Halott bajtársainkra! – emelkedett fel a két másik is. Nem fogták vissza magukat, a többi vendéggel mit sem törődve kiengedték a hangjukat, aztán feszes vigyázzállásba merevedtek, mielőtt újra koccintottak volna. Az arcuk megfeszült, vad elszántság tükröződött rajta.

A közelükben ülők közül néhányan felkapták a fejüket a közjátékra, de elég volt Király egyetlen pillantása, és azonnal lesütötték a szemüket.

A három tiszt a második világháborúban a 12. tolnai könnyűhadosztály 18. szekszárdi gyalogezredében szolgált, egy gyalogoszászlóalj géppuskás századában. Így kerültek a 2. magyar hadsereggel a Don-kanyarba.

– Pincér! – kiáltott a pult felé Király, és ültéből félig felemelkedve intett, hogy újabb kör konyakot kérnek.

– Még ezt az egyet megiszom, de aztán tényleg vége – mentegetőzött már előre Ajtai.

– Na, mi a gond, öregem? – fordult felé a székére visszahuppanó Király. – Régen nagyon bírtad. Hogy is hívták a tüzértisztet, akit fogadásból az asztal alá ittál?

– Mészáros.

– Persze, a Mészáros! Kedves fiú volt.

– Eltűnt szegény az első napon – vetette közbe Vassy.

Lágy, andalító zene szólt a kávéházban. Amíg az újabb kör italra vártak, gondolataikba temetkeztek. Elég volt ezt az egy emléket felidézni, hogy eszükbe juttassa, tulajdonképpen miért is vannak itt.

Az ezredüket ezerkilencszáznegyvenhárom január tizennegyedikén sodorta el a scsucsjei hídfőből indított szovjet támadás. Egész nap folyt a reménytelen küzdelem a Vörös Hadsereg többszörös túlerőben lévő csapataival, amelyek végül felmorzsolták a három tiszt zászlóaljját is.

– Szóval, mi a baj a konyakkal? – kérdezte Király, amikor újra teli poharak kerültek az asztalra.

– A konyakkal semmi. Azt még mindig szeretem – felelte Ajtai. – A vérnyomásommal annál nagyobb. Magas. Túl magas. Nem lenne szabad innom.

– Szedsz rá gyógyszert?

– Persze.

– És használ?

– Nem igazán.

– Én meg pisálni nem tudok rendesen – vallotta be Király. – Érzem, hogy kell, de amikor végre elindul, csak csöpög, mint a víz az elzárt slagból. Ilyenkor rettenetesen nyom a hasam. Máskor meg éjszaka jön rám óránként a vizelhetnék, a feleségem már évek óta külön szobában alszik emiatt.

– Prosztata? – kérdezte Vassy.

– Azt mondják az orvosok, de szerintem fogalmuk sincs róla – legyintett Király, aztán a pohara után nyúlt. – Hát akkor, uraim, arra, hogy túléltük, és itt vagyunk újra együtt!

– Egymásra! – álltak fel újra a koccintáshoz.

Ezúttal nem finomkodtak, egy húzásra megitták a konyakot.

– Kimegyek – bökött állával a mosdó felé Király.

– Sok sikert! – nevetett a két másik. Hatott az alkohol, az arcuk kipirult, hangosan beszéltek, és ez egyáltalán nem zavarta őket.

Király mentében újra odaintett a pincérnőnek, aki egy bólintással nyugtázta az újabb rendelést.

Mire Király visszatért az asztalukhoz, Vassy és Ajtai már javában benne volt egy régi sztoriban.

– Na, leküzdötted az ellenséget? – viccelődött Ajtai, megszakítva a beszélgetést.

– Alázatosan jelentem, a vállalkozás végrehajtva – szalutált nevetve Király.

– Éppen arról beszélgettünk – tért vissza eredeti témájukhoz Vassy –, hogy be volt szarva az az őrmester abban az istenverte kolhozban.

– Azt hiszem, egy kicsit mind be voltunk szarva.

– Én nem – mondta Ajtai.

– Hát persze, te nem! – nevetett fel a másik kettő.

– Nagy hős voltál – vágta hátba Ajtait Király.

Mindhárman féltek és össze voltak zavarodva. A Vörös Hadsereg támadása váratlanul érte, az ereje pedig sokkolta őket.

Miután az oroszok lerohanták az állásaikat, a súlyosan megtépázott, egymástól elszakadó csapattestek töredékei nyugat felé hátráltak, hogy elkerüljék a bekerítést. Így tett a három tiszt századának maradéka is. Az őrmesterre és csapatára az út mentén épült kolhozközpontnál találtak rá a támadást követő hajnalon.

A kolhoz épületei U alakot formáztak. Az U egyik szára az úttal párhuzamosan, a másik tőle úgy ötven méterre húzódott. Mindkettő istálló céljára szolgált, de állatok már nem voltak bennük. Közöttük, a nyugati oldalon, mintegy az U betű talpaként, a másik két épületnél kisebb szerelőműhely állt. Az istállók és a műhely nem értek össze, derékig érő, itt-ott foghíjas deszkakerítés zárta le az épületegyüttes nyugati oldalát. A kolhoz keleti felén két kisebb ház állt, amolyan irodaépület-félék. Itt is deszkakerítés kötötte össze őket az istállókkal. A bejárat a két kis ház között lehetett, de a kapu már nem volt meg. A kolhoz megerősített támpont volt, arra az esetre hozták létre, ha egy orosz támadás túljutna az első vonalakon. Az épületek körül lövészárkokat ástak, a keleti oldalon – a támadás várt irányából – két bunkerrel erősítették meg őket.

„Alázatosan jelentem, azt a parancsot kaptuk, hogy a páncéloshadosztály ellentámadásáig tartsuk a támpontot", jelentette a zömök, magyaros bajszú altiszt Király kérdésére, miközben a tiszt válla felett aggodalmas arccal kelet felé tekingetett.

Az őrmester egy páncéltörő üteggel tartotta megszállva a kolhozt. A 75 milliméteres, fehér álcafestékkel lefestett ágyúkat a kolhoz keleti oldalán, a két irodaépület között állították fel. A páncéltörők elé hótorlaszt emeltek, amely tökéletesen elrejtette az ágyúk testét és a kezelőszemélyzetet, csak a hosszú csövek meredtek ki egy, a hóba vájt résen át.

A kolhoz udvarán máglya nagyságú tűz égett, tüzérek melegedtek körülötte, és aggodalmas pillantásokat vetettek a géppuskás század maradványaira.

– Szó szerint vette a parancsot ez a szerencsétlen – jegyezte meg Ajtai, és a konyakos poharába bámult.

– Akárcsak Jány – mondta Király. – És az egész vezérkar.

– Azok miatt a hülyék miatt sokan odavesztek.

– Fogalmuk sem volt, hogy mi folyik elöl! – ingatta a fejét Vassy.

– Ne hergeld bele magad! – nyugtatta a társát Király. – A németek alá voltunk rendelve. Mindenki parancsot teljesített, az őrmester is, mi is, Jány is.

– És mindenki a Cramerre várt – mondta Ajtai.

– Arra várhattunk – legyintett Király.

– Eszük ágában sem volt bevetni őket.

– Ez volt az egyetlen tartalékuk.

– Nekünk meg megtiltották, hogy visszavonuljunk – szólt közbe Vassy.

– Szemetek – mondta szinte egyszerre a három férfi.

„Hadnagy úr, átveszi a parancsnokságot?", kérdezte az őrmester.

„A teherautók üzemképesek?", kérdezte Király, mint aki meg sem hallotta az őrmester előbbi kérdését.

„A vontatók?" Az őrmester úgy nézett a kolhoz udvarán parkoló két Botondra, mint aki most látja őket először. „Igen."

„Nagyszerű!", csapta össze kesztyűs tenyerét Király. „Szükségünk lesz rájuk. El kell szállítanunk a sebesültjeinket, lábon már nem bírnák ki."

„De hadnagy úr! Azt nem engedhetem, a parancs úgy…"

„Őrmester!", szakította félbe Vassy az altisztet. „Nem kell, hogy figyelmeztessen rá, maga nélkül is tudjuk a kötelességünket! Mi is tesszük a dolgunkat, maga is tegye a dolgát. Megértette?!"

„De mi más parancsot kaptunk!", erősködött az őrmester.

Minden szem rájuk szegeződött. Az őrmester katonái fészkelődni kezdtek.

„Intézkedem, kérlek", fordult Királyhoz Ajtai, egyben le is zárta a vitát az altiszttel, aztán határozott léptekkel elindult a teherautók felé.

– Ha nem okoskodott volna annyit, talán még időben el tudunk indulni, és akkor mindenki ép bőrrel megússza – jegyezte meg Vassy.

– Talán – mondta Király.

– Vagy utolérnek, és akkor mind halottak vagyunk – dörmögte Ajtai.

A sebesültek és az élelmiszer már a kocsikon voltak, amikor az egyik őr elkiáltotta magát: „Oroszok! Oroszok!"

„Az istenit neki!", bődült el Király. „Mindenki fedezékbe! Őrmester, készüljenek a tüzelésre!", adta ki a parancsot. Vassyt egy tucat emberrel a kolhoz keleti oldalával párhuzamo-

san futó védvonal északi részéhez küldte; Ajtai helyét egy páncélromboló rajjal a szerelőműhelyben jelölte ki, arra az esetre, ha az oroszoknak sikerülne megkerülniük a támpontot. „Őrmester, ne fedje fel az állását túl korán, csak akkor tüzeljenek, ha biztosra mennek!", adta ki Király az utolsó utasításait a páncéltörők parancsnokának, aztán társainak sok szerencsét kívánva az embereivel bevette magát a lövészárok déli részébe.

– Félelmetes volt, egy egész századdal jöttek ránk.

– Öten voltak – javította ki Király Ajtait.

– Tényleg öten voltak – adott igazat Vassy Királynak. – Meg persze a gyalogság.

– Tényleg? Csak öten? – hitetlenkedett Ajtai.

– Miért, öt ezekből a dögökből nem elég? – kérdezte Király.

– Én többre emlékszem – makacskodott tovább Ajtai.

– Öt volt – sóhajtotta Király, mint akinek elege van már a vitából.

– Ha ti mondjátok – adta meg magát Ajtai. – Régen volt, és az ember agya – kopogtatta meg mutatóujjával a halántékát – nem lesz frissebb.

Alig telt el néhány perc az őr figyelmeztető kiáltása óta, és már a tankokon fürtökben lógó, fehér téli kezeslábasba öltözött gyalogosok alakját is el lehetett választani a páncéltesttől.

A tankok közül három lefordult a hómezőre, és nagyjából harminc-negyven méteres közöket hagyva óvatosan közeledett a támpont felé. A harckocsik fedezékében a gyalogság is megindult szétszórt oszlopokban. A másik két T–34-es az úton maradt, és a lehető legnagyobb tempóra gyorsított, hogy mielőbb a kolhoz út felőli oldalát képező hosszú istállóépület fedezékébe kerüljön.

Az orosz harckocsik kezdték meg a tüzelést, gránátjaikkal a lövészárkot és a kolhoz épületeit vették tűz alá. A becsapódások nyomán hógejzírek emelkedtek a magasba, az egyik irodaépület kigyulladt. Az orosz gyalogosok hamarosan kibújtak a páncélosok takarásából, és hangos „hurri! hurri!" kiáltásokkal a lövészárok felé rohantak, miközben géppisztolyaikkal folyamatosan tüzeltek. A magyarok viszonozták a tüzet, néhány orosz gyalogos holtan esett össze, mire a többiek kénytelenek voltak a földre lapulni, és onnan folytatni a tüzelést. A T–34-esek, a rájuk leselkedő veszélyről mit sem sejtve, bátran nyomultak előre.

– Meg kell hagyni, piszok jól céloztak a tüzérek – szólalt meg újra Ajtai.

– Meg is lepődtek az oroszok, hogy…

– Parancsoltok még egy kört? – szakította félbe a beszélgetést Király. – Egy pillanat türelmét, kisasszony – pillantott a pincérnőre.

– Csak nyugodtan – mondta a nő, és elkezdte leszedni az asztalt.

– Én kérek – mondta Vassy.

– Imre? – fordult Ajtaihoz Király.

– Nem lenne szabad – szabadkozott Ajtai.

– A fenét nem! Nem mindegy, hogy eggyel több vagy kevesebb, fél lábbal már úgyis a sírban vagyunk – győzködte nevetve Király a társát.

– Jól van – vidult fel Ajtai. – Hozza azt a konyakot, kisasszony!

Mint derült égből a villámcsapás, megszólaltak a magyar páncéltörők. Az első lövés azonnal célba talált, a hómezőn előrenyomuló egyik harckocsiból lángcsóva csapott fel, majd sűrű, fekete, fanyar füstöt kezdett el okádni. A másik ágyú az országúton száguldó első tankot vette célba, a gránát a harckocsi lánctalpát szakította le. Az irányíthatatlanná vált T–34-es utolsó lendületével letért az útról, aztán már csak körbe-körbe forgott. A legénységnek és a rajta utazó gyalogosoknak éppen csak annyi idejük maradt, hogy elhagyják a járművet a második lövés előtt, amely azonnal lángba borította a harckocsit. A mögötte haladó tank elviharzott fekete füsttel égő társa mellett. Több lövésre nem futotta a páncéltörőktől. A mezőn manőverező két tank bemérte a helyüket, és tűz alá vették a hósáncot. Király látta, ahogy a harckocsiágyúk a mennydörgésszerű lövéskor megrázkódnak, a csőtorkolatból apró lángnyelv csap ki, amelyet kisebb füstcsík követ. A lövedékek szinte ugyanabban a másodpercben csapódtak be a háta mögött. Meglepő módon, az üteg pusztulása előtt, a kezelőszemélyzetnek még sikerült eltalálnia a Vassyék állásával szemben rohamozó harckocsit, a gránát a lövegtornyát találta telibe, elferdült, mozdulatlan ágyúcsővel égett a hómezőn. „A páncéltörőknek végük, készítsék a gránátokat!", üvöltött oda Király az embereinek. A hómezőn nyomuló három harckocsiból megmaradt egyetlen ép tank Király csapatát vette célba, zúgó motorral indult meg a lövészárok felé. A géppuskák és kézifegyverek lövedékei szikrákat vetettek a páncélon, de nem tudtak kárt tenni a vasszörnyetegben. „A gyalogosokra lőjenek! Ha betörnek az állásainkba, végünk!", adta ki a parancsot Király, miközben behúzott nyakkal végigfutott a csapata védelmi vonalán.

– Éppen otthagytam az egyik géppuskaállást, amikor becsapódott a gránát – idézte fel Király a támadás egyik részletét.
– Öregem, még most sem tudom elhinni, mekkora mázlid volt – csóválta a fejét Vassy.
– Ahogy mondod, óriási szerencsém volt. Szegény fiúk a géppuskánál azonnal meghaltak, de én még csak repeszt se kaptam, csak a fagyott föld hullott rám, mint a záporeső.

Királyt halálos zaj ébresztette a rövid kábulatból. Egyedül feküdt a lövészárok alján, acél lánctalp csikorgott felette. Az árok sötétbe borult, a T–34-es pontosan felette állt meg, elfogva a napfényt.

Miközben a harckocsi lerohanta Király állását, az úton előrenyomuló társa megkerülte a kolhozt, és hátulról, a javítóműhely és az út mentén fekvő istálló épülete közötti deszkapalánkot áttörve benyomult a kolhoz udvarára.

– Nem tehettem semmit értük. Meg kellett várnunk, amíg hátba tudjuk támadni az oroszokat – magyarázta Ajtai.
– Senki sem hibáztathat érte. Már nem volt időnk lepakolni a teherautókat – mondta Király.
– Sajnáltam a szerencsétleneket, de biz' isten nem segíthettem rajtuk. Ha túl korán támadunk, velünk is végeznek – szabadkozott sóhajtva Ajtai.

A Király fölött álló tank az árok partját szaggatva elfordult, hogy oldalazó tűzzel semmisítse meg a még lövészárokban megbúvó magyarokat. Ennyi elég is volt a hadnagynak, hogy az egyik halott honvéd mellől felkapja a tapadóaknát, és a tank hátsó részére erő-

sítse. Egy tompa dörrenés, és a harckocsi motorteréből fekete füst tört elő; a következő pillanatban a járműből kiugráló legénységet gépfegyversorozatok kaszálták le.

„Pista, jól vagy?!", bukkant elő a füstölő tank mögül Vassy.

„Az oroszok?", kérdezte válasz helyett Király.

„Ezen az oldalon mind halott vagy elmenekült."

Ebben a pillanatban robbanás rázta meg a levegőt.

„Segítsünk Imrének!", üvöltött fel Király, és Vassy válaszát meg sem várva, fegyverét előreszegezve a szétdúlt hótorlasz felé iramodott. Vassy és csapata óvatosan követte.

– Sosem gyűlöltem az ellenséget, sosem kegyetlenkedtem. Ha kellett, harcoltam ellenük, és ha kellett, nem haboztam, megöltem őket, de akkor ott…

– Akkor ott megérdemelték, amit kaptak – fejezte be Király Ajtai helyett a mondatot.

– Ahogy mondod, kurvára megérdemelték – bólintott Vassy.

„Ne lőjetek!", kiáltott oda a hósánc és az irodaépületek romjai mögül előlépő honvédeknek Ajtai. „Hadd égjenek!"

Az utolsó T–34-es mozdulatlanul, lángolva állt az udvaron, időnként robbanások rázták meg. Király, Vassy és életben maradt embereik, engedelmeskedve Ajtai parancsának, némán nézték, ahogy a legénysége fájdalmában üvöltve, lángolva veti magát a földre, velőtrázó sikolyok közepette fetreng, fekete, égett foltokat hagyva a fehér havon.

A kolhoz udvara apokaliptikus látványt nyújtott: a szétlőtt páncéltörő ágyúk kifacsarodott roncsai közt halott tüzérek feküdtek, kissé távolabb tőlük orosz és magyar honvédek hullái hevertek szerteszét. Az előbbiekkel Ajtai emberei, az utóbbiakkal a T–34-es végzett: amikor a másik tank lerohanta Király állását, a csapatát harckocsifélelem fogta el – egyenesen az orosz tank géppuskatüzébe rohantak. A sebesültek közül senki sem élte túl a támadást. Az orosz tank nem pazarolta a teherautókra a gránátot, végiggéppuskázta a rakterüket.

Az egyik teherautó, bár számos találatot kapott, a csodával határos módon működőképes maradt. Ha szűkösen is, elfértek rajta a század túlélői.

„Figyeljetek ide!", gyűjtötte maga köré a társait Király, miután a halottakat lepakolták a járműről. „Ha egy Sturmovik ránk talál útközben, akkor végünk."

„Nincs más választásunk, mennünk kell. Még egy támadást nem élnénk túl", mondta Vassy.

„Mit szólnátok, ha vöröskeresztes autónak álcáznánk magunkat?", vetette fel Király.

„Gondolod, hogy akkor majd nem lőnek?", kérdezte Vassy.

„Legalább az esélyt adjuk meg magunknak!"

„Jó ötlet, de hol találunk itt vörös festéket?", nézett szét reményvesztetten Ajtai.

– Emlékeztek, feltúrtuk az egész helyet, de az istennek sem találtunk festéket – mondta Vassy, miközben cigarettára gyújtott.

– Biztos, hogy jó ötlet? – kérdezte Király.

– Mi?

– A cigaretta. Az előbb majdnem megfulladtál.

– Szarok bele, öregem.

– Az lett volna a csoda, ha találunk – tért vissza a festékügyhöz Király. – Mondjuk, amilyen hideg volt, úgysem tudtuk volna használni, minden megfagyott.

– Csak a vér nem – mondta újabb rövid hallgatás után Ajtai.
– Csak a friss vér nem – javította ki Király.

Végül Vassynak támadt mentő ötlete. A teherautó motorházára fehér vászondarabot feszítettek, és az egyik súlyosan sebesült vérével vörös keresztet rajzoltak rá.

– Mennyi vér és halál! – jegyezte meg Vassy, amikor kifogytak a közös emlékekből. Éjfél felé járt az idő, alig néhányan ültek már csak a kávéházban, a pincérek leszedték az asztalokat, készültek a zárásra.
– De akkor még legalább egyenesen tudtam pisálni – törte meg végül a túl hosszúra nyúló csendet Király. Vidám természetű ember volt, és nem akarta, hogy ilyen gyászos légkörben búcsúzzanak el egymástól.
– Én meg úgy füstölhettem, mint egy gyárkémény, mégsem fulladoztam – tette hozzá nevetve Ajtai.
– Na ja, uraim – húzta mosolyra a száját Vassy. – Akármi történt is velünk és körülöttünk, nekünk mégiscsak azok maradnak a szép idők.
– Igen, akkor voltunk fiatalok – mondta ábrándozva Király, és búcsúkoccintásra emelte a poharát.

KOLLÁR KATA